

Kadernota 2018

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	5
1.1 DORDRECHT GAAT VOORWAARTS	5
1.2 PROCES KADERNOTA 2018	7
1.3 STRUCTUUR VAN DE KADERNOTA	7
2. AUTONOME ONTWIKKELINGEN	8
3. INDEXERINGEN	11
3.1 BENODIGDE INDEXATIES UITGAVEN	11
3.2 BENODIGDE INDEXATIES INKOMSTEN (HEFFINGEN EN TARIEVEN)	12
4. ONONTKOOMBARE KNELPUNTEN	14
5. VERMOGENSPOSITIE EN WEERSTANDSVERMOGEN	18
6. SLUITEND FINANCIËEL PERSPECTIEF	21
6.1 ADMINISTRATIEF TECHNISCHE WIJZIGINGEN	21
6.2 BEPERKEN UITGAVEN MET GEEN OF GERING EFFECT OP DOELSTELLINGEN	23
6.3 INKOMSTEN VERGROTEN	24
6.4 SCREENING RESERVES EN VOORZIENINGEN	24
7. BELEIDSWENSEN	26
8. OVERIGE (FINANCIËLE) ONTWIKKELINGEN	29
BIJLAGEN	
1a. TOTAALOVERZICHT BELEIDSWENSEN	33
1b. FORMATS BELEIDSWENSEN	34

1. Inleiding

1.1 Dordrecht gaat voorwaarts!

Dordrecht is vol in ontwikkeling. Investerings die in het recente verleden in de stad zijn gedaan laten zich renderen in een goed woonklimaat¹ en geven glans aan *Dordt* en haar inwoners. De aantrekkingskracht van Dordrecht is dan ook merkbaar gegroeid. Niet alleen als centrumstad van de regio maar ook als graag geziene plaats door (inter)nationale bezoekers. De kracht en identiteit van deze stad, niet voor niets door (buitenlandse) kunstenaars vele malen op het doek geschilderd, is dan ook onlosmakelijk verbonden met het water, het rijke verleden dat de binnenstad siert en haar eigenzinnige bewoners. Vanuit deze identiteit gaan we verder op de ingeslagen weg voorwaarts en zetten we grote stappen op onder meer het toekomstige woonaanbod en het participatievermogen van de stad en haar inwoners.

De inspanningen zijn niet alleen goed voor de ontwikkeling van Dordrecht; ze zijn ook noodzakelijk. Nog altijd is de sociaal-economische positie van de stad beneden gemiddeld. De aantrekkende economie biedt weliswaar kansen, maar de werkgelegenheid en de regionale markten op gebied van wonen, kantoorbezetting en detailhandel herstellen minder snel dan in andere regio's in de Randstad. Juist daarom zetten we in op een visie op wonen en werken, waarbij we samen met bewoners en bedrijven de stap voorwaarts maken naar een sociale en economische veerkrachtigere toekomst.

Wonen als vliegwiel voor werk

Onze stad en de regio kent een groot potentieel. Naast een aantrekkelijk woonklimaat beschikt het over een uitstekende verbindingen over zowel de weg, het water alsook het spoor. We kennen daarnaast veel bedrijven die zich richting Smart Industry bewegen en hebben ruimte voor maritieme en logistieke bedrijvigheid tussen kerngebieden als de Rotterdamse regio, Noord-Brabant en Vlaanderen. Bovenal kenmerkt Dordrecht zich door haar ruimtelijke kwaliteit, van de historische binnenstad tot aan de natuurrijke Biesbosch. Deze unieke kwaliteiten gebruiken we om de positie van Dordrecht als aantrekkelijke woonstad te versterken. Daarom zetten we in op de bouw van 10.000 kwalitatief hoogwaardige woningen in de komende tien tot vijftien jaar, waarmee we handen en voeten geven aan onze noodzakelijke ambitie om een flinke stap vooruit te zetten. Met deze woningbouw versterkt Dordrecht zich verder als centrumstad en zijn we beter in staat economische groei en werkgelegenheid te bewerkstelligen en grootstedelijke voorzieningen te behouden.

In een economie die in toenemende mate om de dienstensector draait waarvan hoogopgeleide werknemers de basis vormen, is het voor bedrijven aantrekkelijk om zich daar te vestigen waar ook haar werknemers wonen. Voor Dordrecht is dit een grote uitdaging. Nog te vaak vertrekken hoogopgeleiden uit de regio, waar Dordrecht wel het potentieel heeft hen te huisvesten. Met het realiseren van de ambitie op woningbouw kan daarmee een hefboom in werking treden. Door stevig in te zetten op de bouw van aantrekkelijke woningen op gewilde locaties in de stad bieden we deze mensen niet alleen interessante woningen maar stimuleren ook bedrijvigheid. Dit geeft op haar beurt een stimulans aan het herbestemmen van leegstaande kantoorpanden en bijkomend ook voortvloeiende werkgelegenheid voor hoger én lager opgeleiden. De inzet op de woonambitie versterkt daarmee de sociaal-economische positie van de stad.

Lange Termijn Perspectief

Als stadsbestuur zijn we de stuwende kracht achter ontwikkelingen die het wonen en werken in de stad versterken. Dat kunnen en willen we echter niet alleen. We beseffen dat blijvende investeringen van zowel publieke alsook private partners hard nodig zijn om duurzame ontwikkelingen in gang te zetten. Daarom staan we open voor initiatieven van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties en faciliteren deze ook wanneer ze een meerwaarde voor Dordrecht betekenen.

¹ Zie: Atlas voor Gemeenten 2016

Afgelopen jaar zijn we gestart met de ontwikkeling van een lange termijn perspectief voor de stad. Dit doen we niet alleen maar juist samen met betrokken bewoners en organisaties. Dit interactieve proces vertaald in *Nieuw Dordts Peil*², is momenteel nog in volle gang. Diverse werkgroepen buigen zich over de uitdagingen van vandaag en morgen en dragen zowel concrete toepasbare ideeën aan alsook out-of-the-box toekomstbeelden waar we als stad rekening mee dienen te houden. Samen met de betrokken partners agenderen we de uitdagingen, waarbij het niet vanzelfsprekend is dat de gemeente ook eigenaar wordt van deze volledige agenda. Juist de kracht van de samenleving gebruiken wij om invulling te geven aan de wensen en uitdagingen van de toekomst. Dit vraagt echter ook om een veranderende rolname van de gemeente en om een herziening ten aanzien van klassieke verantwoordingsmethoden richting college en raad.

Zorgzame stad

Wij willen ook een zorgzame stad zijn, waarbij we uitgaan van de kracht van de Dordtse samenleving en daarnaast de meest kwetsbare groepen de juiste ondersteuning bieden. Met de overgedragen taken van het Rijk ten aanzien van de decentralisaties op de Participatiewet, WMO en de Jeugdzorg is in het recente verleden de aansturing en verantwoordelijkheid op gemeentelijk niveau gekomen. Alhoewel het Rijk gelijktijdig met de drie decentralisaties flinke kortingen heeft doorgevoerd, zijn wij afgelopen jaren in staat geweest om de drie decentralisaties gezamenlijk binnen deze middelen uit te voeren.

Een verschuivende beweging is echter gaande, die de financiering van dit deel van het sociaal beleid onder druk zet. Zo leiden oplopende kortingen bij de Participatiewet en de Jeugdzorg tot knelpunten. Dit staat nog los van het verder oplopende tekort op de bijstandsuitkeringen, als direct gevolg van fors teruglopende rijksmiddelen en een toenemend aantal cliënten. Dit laatste heeft te maken met het lastiger vinden van een match tussen uitkeringsgerechtigden en beschikbare vacatures, alsmede door de toename van gehuisveste en te huisvesten statushouders. We blijven ons echter inzetten op de uitstroom naar werk. Daarnaast houden we vast aan het uitgangspunt dat de drie decentralisaties worden uitgevoerd met de rijksmiddelen die we daarvoor ontvangen.

Netwerksturen in complexe samenwerkingsverbanden

We voeren onze taken uit met wisselende samenwerkingspartners en op verschillende schaalniveaus, zowel lokaal, Drechtstedelijk alsook in regionaal en in (inter)nationaal verband. De samenwerkingsrelaties gaan verder dan mogelijk te behalen efficiencyvoordelen door bijvoorbeeld gezamenlijke uitvoering. Zo vormen regio's een sterke speler in het openbaar bestuur waar het gaat om het realiseren van een krachtiger positionering of lobby in Den Haag of Brussel. Tegelijkertijd betekent samenwerking dat we voor besluitvorming ook afhankelijk zijn van andere (overheids)partners, en daar waar bevoegdheden zijn overgedragen hebben we minder directe zeggenschap.

Inmiddels verloopt meer dan de helft van onze uitgaven via samenwerkingsrelaties in Gemeenschappelijke Regelingen. Daar waar we geen meerderheidszeggenschap hebben, spoort dit aan tot discussie over het intensiveren van onze invloed om de Dordtse belangen goed te kunnen behartigen en de gestelde beleidsdoelen te realiseren. In aanloop naar de nieuwe bestuursperiode voeren we dan ook een nadere analyse uit op het regionale sturingscomplex en de centrumfunctie van Dordrecht hierin. Daarbij houden we oog voor onze gezamenlijk te realiseren doelen en de daarbij behorende optimale samenwerkings- en sturingsrelaties. Waar mogelijk een teveel aan bureaucratie en een gebrek aan slagkracht wordt ervaren, gaan we hierover het gesprek aan. Daarnaast vragen ook de autonome ontwikkelingen ten aanzien van de bestuurlijke inrichting van Zuid-Holland Zuid om een strategische (her)positionering aangaande onze samenwerkingsrelaties.

Financieel perspectief onder druk

De Begroting 2017 is vastgesteld met een (krap) sluitend financieel meerjarenperspectief, met een onttrekking uit de Algemene Reserve voor de jaarschijf 2017 en een ratio van het weerstandsvermogen van 1,0. Door de hier boven genoemde samenloop van ontwikkelingen in het sociale domein en het nog niet kunnen profiteren van de opgaande economie, staat onze gemeentelijke exploitatie onder druk. Daarnaast hebben diverse bestuurlijke besluiten, waaronder

² Zie voor meer informatie: www.nieuwdordtspeil.nl.

aanpassing van de grondexploitatie Amstelwijck en het stopzetten van de grondexploitatie Belthurepark, een aanzienlijke impact gehad op onze vermogenspositie.

De kadernota kent daardoor een stevige financiële opgave richting de Begroting 2018.

Onze ambitie en genoemde ontwikkelingen vragen om een gedegen financieel beleid waarin lage woonlasten, een duurzaam evenwicht van uitgaven en inkomsten en een weerstandsvermogen van voldoende omvang centraal staan. Bij het oplossen van het financiële vraagstuk hebben wij gezocht naar de mogelijkheid om het perspectief nagenoeg sluitend te maken. Hierbij zetten we nadrukkelijk in op een strakke financiële lijn richting verbonden partijen, te beginnen bij de GRD, om niet te snel een financieel beroep te doen op de gemeente.

In de kadernota worden oplossingen geboden in de omvang van € 3,0 miljoen structureel voor de exploitatie en ruim € 8,0 miljoen in de vermogenssfeer.

1.2 Proces Kadernota 2018

De kadernota markeert de jaarlijkse start van de gemeentelijke sturingscyclus. Daarbij stelt u de kaders vast waarbinnen de begroting voor het nieuwe jaar moet worden uitgewerkt.

Met deze kadernota faciliteren wij het kaderstellend debat, opdat u vroegtijdig uw standpunten in kunt brengen voor de op te stellen begroting. Ook dit jaar zijn er daarom twee verschillende momenten uitgetrokken voor de bespreking van de Kadernota. Uw Algemene Beschouwingen kunnen leiden tot kaderstellende uitspraken en het indienen van moties en/of amendementen.

In de Kadernota 2018 zijn nog geen definitieve cijfers opgenomen uit de Meicirculaire 2017. Deze is pas eind mei/begin juni beschikbaar. Net als vorig jaar stellen wij voorafgaand aan de raadsbehandeling van de kadernota een raadsinformatiebrief op met daarin de accresontwikkeling en de doorwerking naar de Dordtse begroting.

Na vaststelling van de Kadernota 2018 vertalen wij de door u vastgestelde kaders en richtinggevende uitspraken in de Begroting 2018. Wij leggen de Begroting 2018 in november aan u voor.

1.3 Structuur van de kadernota

In deze Kadernota worden de volgende onderwerpen achtereenvolgens behandeld:

- De invloed van de autonome ontwikkelingen op het financiële meerjarenperspectief (hoofdstuk 2);
- De invloed van keuzes in indexeringen op zowel uitgaven als inkomsten op het financiële meerjarenperspectief (hoofdstuk 3);
- Een uiteenzetting van de onontkoombare knelpunten en de hierbij voorgestelde structurele en incidentele dekking (hoofdstuk 4);
- De totstandkoming van het sluitend financieel perspectief en de dekking hiervoor (hoofdstuk 5);
- Een beschrijving van de vermogenspositie en de weerstandsratio (hoofdstuk 6);
- Een beschrijving van de voorgestelde beleidswensen en de consequenties voor de structurele en incidentele ruimte (hoofdstuk 7);
- Een beschrijving van een aantal relevante financiële ontwikkelingen (hoofdstuk 8).

In bijlage 1b zijn de separate formats van de voorgestelde beleidswensen opgenomen. Deze worden voorafgegaan door een totaaloverzicht van beleidswensen inclusief de hiervoor benodigde middelen (bijlage 1a).

2. Autonome ontwikkelingen

In dit hoofdstuk verwerken wij de autonome ontwikkelingen in het financieel perspectief. Dit betreft ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan tussen het moment van het vaststellen van de (meerjaren)Begroting 2017 en het opstellen van de Kadernota 2018. Voorbeelden van autonome ontwikkelingen zijn de na begrotingsbehandeling genomen raadsbesluiten met een meerjarig effect, (verwachte) effecten uit de Meicirculaire 2017, structurele effecten uit de Jaarrekening 2016 en de recente BBV-wijzigingen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de financiële consequenties van de autonome ontwikkelingen, onder de tabel volgt per onderdeel een toelichting:

	Bedragen × €1000			
	2018	2019	2020	2021
Eindsaldo Begroting 2017	€ 6-	€ 263	€ 2.000	€ 888
<i>Autonome ontwikkelingen</i>				
a. Septembercirculaire 2016	€ 2.030	€ 2.680	€ 2.865	€ 2.865
b. Decembercirculaire 2016	€ 154-	€ 154-	€ 154-	€ 154-
c. Meicirculaire 2017	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500
d. Structurele effecten jaarrekening 2016	€ 427	€ 227	€ 308	€ 705
e. Aansluiting op GRD Begroting	€ 550	€ 550-	€ 550-	€ 550-
f. Apparaatskosten SDD	€ 700-	€ 700-	€ 700-	€ 700-
g. Economic Board	€ 132-	€ 132-	€ -	€ -
h. Lage opbrengsten derden bij GEO	€ 203-	€ 218-	€ 230-	€ 230-
i. Geen personele kosten op kredieten (BBV)	€ 200-	€ 200-	€ 200-	€ 200-
j. Toezicht overhead	€ 26-	€ 279-	€ 279-	€ 279-
k. Opbrengsten leges vergunningen	€ 250-	€ -	€ -	€ -
l. Stijging accountantskosten	€ 70-	€ 70-	€ 70-	€ 70-
<i>Som autonome ontwikkelingen</i>	€ 3.772	€ 3.104	€ 3.490	€ 3.887
Saldo KN na autonome ontwikkelingen	€ 3.766	€ 3.367	€ 5.490	€ 4.775

Hieronder volgt per onderdeel een toelichting:

a/b. September- en Decembercirculaire 2016

De gevolgen van de September- en de Decembercirculaire 2016 zijn nog niet verwerkt in de meerjarenbegroting.

c. Meicirculaire 2017

We informeren de raad voorafgaand aan de kadernota behandeling via een RIB over alle effecten van de circulaire op het meerjarenperspectief. Wat we al wel hebben opgenomen is een post van € 2,5 miljoen voor de verwachte inflatiecorrectie die aan de algemene uitkering wordt toegevoegd, omdat – aan de hand van de recent afgegeven inflatieverwachtingen door het CPB - deze correctie gebruikelijk is en zich vrijwel zeker zal voordoen in de meicirculaire.

d. Structurele effecten jaarrekening 2016

De structurele effecten uit de Jaarrekening 2016 voor 2018 en verder worden verwerkt in de Kadernota 2018. Dit betreft een voordeel op Leerlingenvervoer van € 50.000 en een oplopend bedrag (naar € 655.000) op de 'oude' WMO-middelen als gevolg van een jaarlijks wisselende en vanaf 2021 fors oplopende rijksuitkering tegenover een gelijkblijvende / iets dalende begroting van de SDD op dit punt.

e. Aansluiting op begroting verbonden partijen

De geactualiseerde GRD Begroting 2017 en concept Begroting 2018 kennen een aantal wijzigingen. Naast de ontwikkelingen in het sociale domein dient rekening gehouden te worden met de volgende effecten:

- € 250.000 nadeel op de bijdrage aan bureau Drechtsteden vanwege het structurele effect uit de Geactualiseerde begroting 2017, de Perspectiefnota 2017 en concept primaire Begroting 2018. Het betreft hier met name het structurele effect van indexaties voor de jaren 2016 en 2017 en een aanpassing van het renteresultaat per 2018.
- € 300.000 nadeel op de bijdrage aan het SCD vanuit structureel effect Geactualiseerde begroting 2017 en concept primaire begroting 2018: o.a. hogere doorbelasting concernkosten, verbeterplan P&O, kosten Klant- en Archiefsysteem.
- € 1,15 miljoen incidenteel voordeel door met name lagere kapitaallasten, omdat het ICT investeringsvolume in 2017 met € 3,9 miljoen aanzienlijk lager is dan de oorspronkelijke € 8,8 miljoen.

f. Apparaatskosten SDD

In de geactualiseerde Begroting 2017 van de GRD/SDD is besloten tot een structurele ophoging van apparaatskosten van de SDD voornamelijk als gevolg van de stijging van het aantal bijstandsccliënten. Het aandeel van Dordrecht van deze stijging is € 700.000 per jaar. Wanneer de klantaantallen in de toekomst minder hard stijgen of zelfs weer dalen, zouden de apparaatskosten ook weer moeten kunnen dalen.

g. Economic Board

In oktober 2016 is de Drechtraad akkoord gegaan met de vorming van de Economic Board Drechtsteden. De Economic Development Board is een strategische samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid in de Drechtsteden en zet zich – naast en met de bestaande samenwerkingsverbanden – in voor een sterkere economische regio. Dordrecht heeft een nadrukkelijke inbreng en rol in deze strategische samenwerking en draagt hier voor € 132.000 in 2017, 2018 en 2019 in bij.

h. Lagere opbrengsten derden bij GEO

Waar voorheen externe afnemers (netbeheerders, waterschappen) vergoedingen betaalden voor het verkrijgen van informatie die door de gemeenten werden geleverd (kaartmateriaal, landmeetkundige data etc.) zijn deze bronnen openbaar geworden. Hierdoor is dekking voor de kosten voor het maken van dit materiaal weggevallen.

De rijksoverheid heeft besloten dat gemeenten voor een deel gecompenseerd worden voor het verlies van deze dekking. Vanaf 2017 loopt de beheerbijdrage via het gemeentefonds. Het is dus niet meer mogelijk zelf te sturen op de kadasterinkomsten. Voor de jaren 2018 t/m 2021 ontvangt Dordrecht minder inkomsten (oplopend tot € 230.000).

i. Geen personele kosten op kredieten

Om de grip op personele budgetten verder te verbeteren kiezen we ervoor om het toeschrijven van personele kosten op kredieten te beperken. Hieraan liggen een aantal overwegingen ten grondslag.

- Het verbetert het zicht op de financiering van ons personeel.
- Het versimpelt de (financiële) administratie.
- Er worden minder lasten naar de toekomst verschoven.

Op de langere termijn is deze wijziging financieel neutraal als gevolg van vrijvallende kapitaallasten, maar op de korte termijn levert dit een tekort op. Dit doordat er meer personele lasten in de exploitatie terecht komen, dan dat er kapitaallasten verdwijnen. Het bedrag wordt op dit moment ingeschat op circa € 200.000. De Auditcommissie is de afgelopen periode reeds geïnformeerd over de wens om deze richting in te slaan. Hierbij is aangegeven dat dit een financiële impact heeft die in de Kadernota zal worden opgenomen.

j. Toezicht overheadkosten

De begroting bevat vanuit de businesscase Toezicht een taakstelling op de overhead. Dit moet worden gerealiseerd door een lagere doorbelasting vanuit het SCD als gevolg van een daling van de formatie met 21 FTE. Deze daling in formatie is in 2017 daadwerkelijk gerealiseerd. De verrekening met het SCD is echter niet navenant gedaald. Dit heeft een tweetal oorzaken:

- De totale kosten van de SCD bewegen niet recht evenredig mee op besluiten van deelnemende gemeenten in losstaande dossiers;
- De verrekensystematiek kent diverse parameters op basis waarvan kosten worden verdeeld. Denk hierbij onder andere aan inwoner aantallen en FTE's. Dit betekent dat de verrekening niet enkel het gevolg is van besluiten die in Dordrecht worden genomen, maar ook van besluiten in andere gemeenten die niet eigenstandig te beïnvloeden zijn.

k. Opbrengsten leges vergunningen

De verwachting is dat de voorgenomen maatregelen in 2018 nog niet zullen leiden tot invullen van de taakstelling. Bij de Burap 2016 is geconstateerd dat de APV-leges achterbleven bij de begrotingsramingen. Naar aanleiding van die constatering is opdracht gegeven om in beeld te brengen welke tariefsverhogingen mogelijk zijn en wat daarvan de effecten zullen zijn.

l. Stijging accountantskosten

De regionale aanbesteding en keuze voor een nieuwe accountant gaat gepaard met € 70.000 hogere structurele lasten voor de accountantscontrole.

Beslispunt 1: autonome ontwikkelingen

Wij stellen u voor om de autonome ontwikkelingen en de financiële consequenties hiervan vast te stellen.

3. Indexeringen

3.1 Benodigde indexaties uitgaven

In dit hoofdstuk brengen wij de effecten van loon- en prijsontwikkelingen op de budgetten in de Begroting in beeld. Daarmee trekken wij de uitgaven in de Begroting "staand beleid" op van het prijspeil 2017 naar het prijspeil 2018. De index bestaat uit een nacalculatie van de loon- en prijsontwikkeling van de voorgaande jaren (2016 en 2017) en een raming van de index naar het begrotingsjaar (2018). De financiële effecten van de benodigde indexaties zijn weergegeven in de onderstaande tabel, onder de tabel volgt per onderdeel een toelichting.

Bedragen × €1000

Benodigde indexaties uitgaven	2018	2019	2020	2021
a. Indexering personele budgetten	€ 885-	€ 878-	€ 877-	€ 877-
b. Indexering prijsgevoelige budgetten	€ 563-	€ 547-	€ 525-	€ 531-
c. Indexering bijdragen gesubsidieerde instellingen	€ 357-	€ 354-	€ 354-	€ 354-
d. Indexering budgetten verbonden partijen	€ 499-	€ 481-	€ 482-	€ 481-
<i>Som benodigde indexaties uitgaven</i>	€ 2.304-	€ 2.260-	€ 2.238-	€ 2.243-
Saldo KN na indexaties uitgaven	€ 1.463	€ 1.107	€ 3.253	€ 2.533

a. Indexering personele budgetten

De personele budgetten zijn met 2,0% geïndexeerd. Deze stijging komt overeen met de verhoging van de pensioenpremies (per 1 januari 2017) die moeten worden betaald door de werkgever. De CAO voor gemeenteambtenaren loopt tot en met 1 mei 2017. In de beschikbare personele budgetten is een eventuele loonstijging vanuit de nieuw af te sluiten CAO nog niet voorzien.

b. Indexering prijsgevoelige budgetten

Bij de berekening van de indexering van de inkoop budgetten, inclusief investeringskredieten, baseren wij ons op de consumentenprijsindex (CPI) van het Centraal Planbureau. Het percentage wordt bepaald aan de hand van een benodigde correctie van de jaren 2016 en 2017 en de verwachte inflatie in 2018. Op deze manier blijven we de daadwerkelijke index volgen. De meest recente CPI gegevens³ resulteren in een stijging van 1,7%⁴.

Gelet op de financiële problematiek die na indexaties en na knelpunten (zie hoofdstuk 4) ontstaat, stellen wij voor enkel de indexatie op prijsgevoelige budgetten voor de buitenruimte te verwerken. Wij vinden het belangrijk de kwaliteit van de openbare ruimte niet aan te tasten. Daartegenover zetten wij wel in op een bezuiniging via het instrument van assetmanagement, waarbij een sterkere nadruk wordt gelegd op het efficiënt beheren en benutten van bestaande infrastructuur en voorzieningen (zie hoofdstuk 6).

De taakstelling die hiermee op de koopkracht van de overige budgetten wordt gelegd kan ingevuld worden door efficiency, onderhandelingen met leveranciers of het doelmatiger inzetten van budgetten waardoor de doelstellingen gerealiseerd kunnen worden met minder middelen.

c. Indexering subsidie budgetten

Bij de berekening van de loon- en prijsontwikkelingen bij gesubsidieerde instellingen gaan wij er van uit dat de kosten van de gesubsidieerde instellingen voor 75% loonafhankelijk en 25% prijsafhankelijk zijn. Waarbij voor de lonen wordt aangesloten op de ontwikkelingen uit de CAO voor gemeenten en voor de prijzen op de CPI-index. Dit resulteert in een indexatie van 1,93%.

³ Voor de berekening zijn de percentages uit het Centraal Economisch Plan 2017 gehanteerd.

⁴ Dit percentage is opgebouwd uit een correctie van 2016 met - 0,3% (van 0,6% naar 0,3%) een correctie van 2017 met 0,5% (van 1,1% naar 1,6%) en een verwachte inflatie in 2018 van 1,5%.

Wij stellen voor de indexatie op subsidiebudgetten voor de helft door te voeren, en tegelijkertijd niet verder te bezuinigen op subsidies. De besparing kan daarmee gezien worden als bijdrage aan het financieel perspectief vanuit de stad. De feitelijke indexatie komt daarmee uit op 0,97%.

d. Indexering budgetten verbonden partijen

De budgetten voor verbonden partijen⁵ zijn met het zelfde percentage (1,93%) verhoogd als de subsidies. Het betreft hier enkel de budgetten die niet afkomstig zijn uit specifiek geormerkte middelen, welke één op één worden doorgezet. Deze specifieke budgetten volgen de hoogte van de door de financier beschikbaar gestelde gelden.

Beslispunt 2: benodigde indexaties uitgaven

Wij stellen u voor om:

- a) De budgetten voor personeelskosten met 2,0% te indexeren.
- b) De prijsgevoelige budgetten voor de buitenruimte met 1,7% te indexeren.
- c) De budgetten met betrekking tot de gesubsidieerde instellingen met 0,97% te indexeren.
- d) De budgetten met betrekking tot de verbonden partijen met 1,93% te indexeren.

3.2 Benodigde indexaties inkomsten (heffingen en tarieven)

Ten aanzien van de indexaties op inkomsten geldt dat de meest actuele prognose van het CPI wordt gevolgd en dat er nacalculatie plaatsvindt voor de jaren t-1 en t-2. In de tabel zijn de afzonderlijke reeksen voor de OZB en de overige lokale heffingen opgenomen.

	Bedragen × €1000							
Benodigde indexaties inkomsten	2018		2019		2020		2021	
Indexering OZB tarieven	€	115	€	115	€	115	€	115
Indexering Overige ongebonden heffingen	€	13	€	13	€	13	€	13
<i>Som benodigde indexaties inkomsten</i>	€	128	€	128	€	128	€	128
Saldo KN na indexaties inkomsten	€	1.591	€	1.235	€	3.381	€	2.661

Ongebonden heffingen

a. Onroerend zaakbelasting

In de Begroting "staand beleid" is de opbrengst OZB in 2018 ten opzichte van 2017 1,2% hoger. Dit is gebaseerd op een aanname van de verwachte inflatie. De begrote opbrengst voor de jaren 2019 en verder is gelijk aan 2018.

Op basis van de laatste inflatie (CPI) prognose blijkt, dat de OZB-opbrengst voor 2018 met 0,5% moet worden gecorrigeerd om gelijke tred te blijven houden met de CPI⁶.

b. Overige ongebonden heffingen

Onder de overige gebonden heffingen vallen precariobelasting en hondenbelasting. De precario tarieven op kabels en leidingen zijn bevroren op het tarief dat gold op 10 februari 2016 en moet binnen vijf jaar worden afgebouwd naar nul. Indexatie behoort niet meer tot de mogelijkheden. We stellen voor de overige precario tarieven en de hondenbelasting te indexeren op 1,7%.

Gebonden heffingen

De gebonden heffingen betreffen heffingen die worden geheven ten behoeve van een specifieke doelstelling. Uitgave van deze opbrengsten is hieraan gebonden. Desbetreffende heffingen mogen niet meer dan kostendekkend zijn.

a. Afvalstoffenheffing

We stellen voor een inflatiecorrectie toe te passen van 1,7%.

⁵ Exclusief GRD (zie hiervoor hoofdstuk 8 'Overige financiële ontwikkelingen')

⁶ Dit percentage is opgebouwd uit een correctie van 2016 met - 0,3% (van 0,6% naar 0,3%), een correctie van 2017 met 0,5% (van 1,1% naar 1,6%) en een correctie van 2018 met 0,3% (van 1,2% naar 1,5%). Dit betekent dat de totale opbrengst in 2018 met 1,7% (1,2% plus 0,5%) hoger wordt begroot dan in 2017.

b. Rioolheffing

Op de rioolheffing is het principe van kostendekkendheid van toepassing. Bij de vaststelling van GRP VI in 2016 is ervoor gekozen om de financieringsmethodiek voor vervangingsprojecten om te gaan zetten van het financieren met vreemd vermogen naar eigen vermogen. Deze aanpak vraagt om het creëren van een financiële buffer (spaarpotje) om de overstap naar de nieuwe financieringsvorm te kunnen maken. Om deze buffer op te bouwen zit in de meerjarenraming reeds een verhoging van 4,0% per jaar.

c. Bouwleges

De begrote opbrengst van de bouwleges (omgevingsvergunning) is in de begroting "staand beleid" in 2018 € 215.000 hoger dan in 2017. Dit verschil is het gevolg van het besluit zoals genomen bij de Begroting 2016. Hierbij is besloten om de te behalen opbrengsten in 2016 en 2017 incidenteel te verlagen in verband met lagere realisatie als gevolg van de economische omstandigheden. We stellen voor een inflatiecorrectie toe te passen van 1,7%.

d. Lijkbezorgingsrechten

Bij de vaststelling van het Masterplan van de Essenhof is uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de lijkbezorgingsrechten met gemiddeld 3,0%. Conform dit plan wordt voorgesteld de tarieven in 2018 met 3,0% te verhogen. Deze verhoging betreft het gemiddelde van alle vast te stellen tarieven.

e. Parkeertarieven

Over de ontwikkelingen van de parkeertarieven is in de Nota egalisatiereserve parkeren afgesproken dat de tarieven jaarlijks worden geïndexeerd met het CPI-percentage. Ook is hierbij afgesproken, dat de stijging van de kortparkeertarieven in tranches van 10 eurocent wordt gerealiseerd.

f. Overige gebonden heffingen

Hieronder vallen onder andere de leges KCC en de marktgelden. Om gelijke tred te houden met de inflatie moeten de overige opbrengsten worden verhoogd met 1,7%.

Beslispunt 3: benodigde indexaties inkomsten

Wij stellen u voor om:

- a) De OZB opbrengsten met 1,7% bij te stellen.
- b) De overige ongebonden heffingen te indexeren met 1,7%
- c) De afvalstoffenheffing met 1,7% te verhogen.
- d) De rioolheffing met 4% te indexeren.
- e) De bouwleges met 1,7% te verhogen.
- f) De lijkbezorgingsrechten met gemiddeld 3,0% te verhogen
- g) De parkeertarieven met 1,7% te verhogen.
- h) De overige gebonden heffingen met 1,7% te verhogen.

4. Onontkoombare knelpunten

Binnen de huidige begroting zijn de onontkoombare knelpunten geïnventariseerd. Met betrekking tot deze knelpunten stellen wij voor om ze op te nemen in het meerjarenperspectief (kolom structureel uit exploitatie) of te dekken uit de incidentele ruimte (kolom incidenteel uit Algemene reserve). Zie daarvoor het onderstaande overzicht.

Knelpunten	UIT EXPLOITATIE				UIT ALGEMENE RESERVE				Totaal Incidenteel
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	
1 Veiligheidshuis	40.000	0	0	0	0	0	0	0	0
2 Gemeentelijk restauratiefonds	50.000	50.000	50.000	50.000	0	0	0	0	0
3 Arealuitbreidingen	157.000	157.000	157.000	157.000	0	0	0	0	0
4 Kosten bijstandsuitkeringen SDD	4.000.000	4.000.000	4.000.000	4.000.000	0	0	0	0	0
5a Decentralisaties - Drechtwerk	1.640.000	1.000.000	500.000	500.000	0	0	0	0	0
5b Decentralisaties - Bescherm Wonen	-1.640.000	-1.000.000	-500.000	-500.000	0	0	0	0	0
6a Kosten minimeleid SDD	697.000	697.000	697.000	697.000	0	0	0	0	0
6b dekking middelen armoedebeleid Rijk	-697.000	-697.000	-697.000	-697.000	0	0	0	0	0
7 Onderhoudskosten De Viersprong	60.000	60.000	60.000	60.000	0	0	0	0	0
8 Zwerbade De Dubbel	0	125.000	250.000	250.000	0	0	0	0	0
9a Kwijtschelding afvalstoffenheffing	440.000	440.000	440.000	440.000	0	0	0	0	0
9b dekking kwijtschelding afvalstoffenheffing	-440.000	-440.000	-440.000	-440.000	0	0	0	0	0
10 Doorontwikkeling P&C	0	0	0	0	65.000	0	0	0	65.000
11 Brandweerkazerne	0	0	0	0	2.500.000	0	0	0	2.500.000
Totaal knelpunten	4.307.000	4.392.000	4.517.000	4.517.000	2.565.000	0	0	0	2.565.000

Hieronder volgt per knelpunt een nadere toelichting:

1. Veiligheidshuis

In opdracht van de stuurgroep Veiligheidshuis en de gemeente Dordrecht is eind 2016 een onderzoek gestart naar een toekomstbestendig Veiligheidshuis. Dit omdat de workload ten opzichte van het beschikbare aantal fte's te zwaar is geworden, en daarmee onverantwoord voor zowel medewerkers als de kwaliteit van de afhandeling van de casuïstiek. De resultaten van het onderzoek laten zien dat er sprake is van een substantiële toename van de caseload bij het veiligheidshuis én een toename van de complexiteit van de cases. Daarnaast speelt de toename van het aantal te betrekken partners door de decentralisaties een rol, evenals de centralisatie van justitie partners, waaronder het OM en de politie.

Op basis van het onderzoek worden scenario's uitgewerkt die moeten leiden tot nadere onderbouwing en keuzes. Dit betekent voor Dordrecht vooralsnog een incidentele (extra) bijdrage van in totaal € 40.000 in 2018.

2. Gemeentelijk restauratiefonds

Het budget voor de subsidieregeling onderhoud monumentale panden is nagenoeg uitgeput (€ 188.000 resteert waarvan € 112.000 is toegezegd). Om in 2018 de subsidie te kunnen blijven verlenen is een aanvulling van € 50.000 noodzakelijk.

Dit jaar zal aan de raad een gewijzigde verordening voor de GRD worden aangeboden. Belangrijkste wijziging die wordt voorbereid is een verruiming van de subsidieregeling met de mogelijkheid voor de subsidiëring van passende duurzaamheidsmaatregelen aan gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden. Vooruitlopend op de verordening worden de middelen hiervoor gereserveerd.

3. Arealuitbreidingen

Dordrecht blijft zich ontwikkelen en hierbij wordt ook de openbare ruimte continu aangepast. Soms leidt dit tot een areaaluitbreiding voor het jaarlijks te onderhouden en te beheren areaal. Vanaf de Kadernota 2014 worden de areaaluitbreidingen onderverdeeld in drie categorieën: (a) Stadsuitleg, (b) Herinrichting en (c) Wijkwensen.

Met betrekking tot 'stadsuitleg' is de ontwikkeling van Stadswerven relevant. De woningen gerealiseerd vanuit particulier opdrachtgeverschap worden opgeleverd, inclusief de omliggende

openbare ruimte. De brug van Plan Tijn wordt dit jaar door de ontwikkelaar, zoals opgenomen in de eerdere plannen, gerealiseerd.

Met de projectontwikkelaar van Wilgenwende is vorig jaar overeenstemming bereikt over de oplevering van het park, waardoor we verwachten het dit jaar in beheer te kunnen nemen. Ook vanuit de projecten Amstelwijk (Europaplein) en Dordtse Mijl komen nieuwe delen in beheer bij de gemeente.

Bij elkaar wordt de areaaluitbreiding naar aanleiding van stadsuitleg vanaf 2018 ingeschat op € 124.000 structureel per jaar.

De areaaluitbreiding die voortkomt uit de categorie 'herinrichting' wordt geraamd op € 33.000 structureel per jaar. Zo trekt de bouw aan, waarbij terreinen een nieuwe bestemming en inrichting krijgen. Voorbeelden hiervan zijn het Stevenshof, de nieuwbouw aan het Vogelplein en de herstructurering in Wielwijk.

4. Kosten bijstandsuitkeringen SDD

Het bedrag dat gemeenten jaarlijks zelf moeten bijleggen op de bijstandsuitkeringen is lastig te voorspellen. Niet alleen aan de uitgavenkant (zowel de onzekere instroom van met name aantallen statushouders en onzekerheden in de mate van uitstroom naar werk), maar ook zeker de inkomstenkant (het rijk geeft middels een relatief onvoorspelbaar rekenmodel 3 x per jaar een "nader jaarbudget" per gemeente af, dat gedurende het jaar met miljoenen kan afwijken ten opzichte van het eerdere budget).

Wel is de lijn zichtbaar dat het jaarlijkse tekort op de bijstandsuitkeringen nog steeds toeneemt; een jaarlijks tekort voor Dordrecht van ongeveer € 7 miljoen en mogelijk nog oplopend in de jaren daarna is een realistische inschatting op dit moment. Dit heeft vooral te maken met een onvoldoende macrobudget van het rijk en gevolgen van de nieuwe verdeelsystematiek van deze budgetten waardoor Dordrecht en de Drechtsteden er financieel nog verder op achteruitgaan.

Aan de uitgavenkant heeft dit te maken met het steeds lastiger vinden van een match tussen een uitkeringsgerechtigde en een vacature, alsmede de toename van gehuisveste en te huisvesten statushouders die veelal instromen in de bijstand. Uiteraard zijn verschillende (exogene) ontwikkelingen en de mate van succes van lobby-activiteiten, het lopende onderzoek naar de nieuwe verdeelsystematiek, van invloed op de cijfers.

Wij stellen dan ook voor een reeks van € 4 miljoen structureel als ondergrens te hanteren en deze in het meerjarenperspectief te verwerken. Het surplus van het tekort geven we, qua systematiek vergelijkbaar met de SDD, een plek in het bestaande opgehoogde risico in het risicomanagementsysteem (en vormt daarmee een claim op het weerstandsvermogen). Dat geeft ons de mogelijkheid om flexibeler om te gaan met periodieke bijstellingen.

De toename van de economische groei in Nederland en ook de meerjarige voorspellingen in de combinatie met de regionale Groeistrategie, die onder meer inzet op hogere woningbouw en het creëren van extra banen, zou op termijn moeten leiden tot een lagere instroom en hogere uitstroom bij de bijstand.

5. Decentralisaties

We blijven vasthouden aan het uitgangspunt dat de "nieuwe" decentralisatie-taken, in totaliteit, worden uitgevoerd voor de rijksmiddelen die we daarvoor ontvangen. Dat is ook het uitgangspunt waar we onze betreffende verbonden partijen (Drechtwerk, DG&J, SDD) op willen blijven aanspreken.

Als gevolg van de Participatiewet nemen de rijksinkomsten voor WSW-medewerkers in een sneller tempo af dan de daadwerkelijke kosten (uitstroom). Vanuit de nieuwe WMO, onderdeel Beschermd Wonen, verwachten we de komende jaren juist nog een voordeel. Door een intensieve lobby richting het rijk op onder andere de WSW-middelen én een opdracht aan Drechtwerk ruimte te vinden in de bedrijfsvoeringsbudgetten, hopen we het financiële knelpunt op de WSW langzaam te verminderen. Een extra, maar wel aflopende extra gemeentelijke bijdrage aan Drechtwerk kan dan gelijk oplopen met een aflopend voordeel op de middelen vanuit Beschermd Wonen.

Het risico op een structurele component van de extra bijdragen die zich in 2017 voordoen op Veilig Thuis en Jeugdzorg houden we voorlopig in het risicoprofiel.

6. Kosten Minimabeleid SDD

Als gevolg van de toegenomen klantaantallen in de bijstand zijn er ook meer cliënten die recht hebben op, en gebruik maken van, voorzieningen vanuit het bestaande minimabeleid. De SDD verwacht vanaf 2017 jaarlijks € 1,2 miljoen kosten extra te maken voor minimabeleid. Het aandeel van Dordrecht hierin bedraagt € 697.000.

Met ingang van 2017 heeft de gemeente extra rijksmiddelen voor armoedebeleid ontvangen van € 697.000 per jaar. Deze middelen zetten wij in ter dekking van de toegenomen kosten.

7. Onderhoudskosten de Viersprong

Op 7 maart 2017 heeft u besloten het recreatiegebied bij de zwemplas de Viersprong op te knappen en te verbeteren, en dit nog deze zomer te realiseren. Voor dekking van de jaarlijkse extra onderhoudskosten vanaf 2018 is een bedrag van € 60.000 vereist.

8. Zwembad De Dubbel

In 2016 heeft het college u gevraagd een besluit te nemen over nieuwbouw of verbouw van zwembad de Dubbel. Ervan uitgaande dat u in 2017 een besluit neemt, en ervan uitgaande dat de gemeente eigenaar wordt van het (nieuwe) pand en daarmee zelf de investering draagt, leidt dit in de verschillende varianten tot extra kapitaallasten in de begroting van ongeveer € 125.000 in 2019 en € 250.000 structureel vanaf 2020. Dit gaat uit van een afschrijving op annuïtaire basis en houdt nog geen rekening met eventuele extra gemeentelijke bijdragen aan onderhoud, die zich met name bij een nieuwbouwvariant op termijn zullen voordoen.

9. Kwijtscheldingen afvalstoffenheffing

Het bedrag aan kwijtscheldingen is de afgelopen jaren van € 1,0 miljoen gestegen naar circa € 1,5 miljoen. De verwachting is dat € 440.000 hiervan niet kan worden opgevangen in de exploitatie van 'afval'. Deze tegenvaller werd tot op heden gedekt uit de bestemmingsreserve 'Afval'. Bij het huidige niveau (een overschrijding van circa € 0,5 miljoen per jaar ⁷), kan deze reserve nog tot en met 2018 dienen als dekking. Bij ongewijzigde omstandigheden is de reserve eind 2018 uitgeput.

Met ingang van 2019 zal er op andere wijze een oplossing gevonden moeten worden voor het afdichten van het tekort als gevolg van kwijtscheldingen. Binnen de tariefstelling van de afvalstoffenheffing zijn hierbij de volgende mogelijkheden:

1. Een eenmalige extra stijging van 3,5% van de afvalstoffenheffing ten laste van de huidige betalers.
2. Het terugbrengen van volledige kwijtschelding bij de afvalstoffenheffing naar 2/3 deel kwijtschelden van de afvalstoffenheffing. Mensen met kwijtschelding betalen voortaan een derde deel van de reguliere afvalstoffenheffing.
3. Het terugbrengen van het percentage kwijtschelding bij de afvalstoffen- en de rioolheffing van 100% naar 75%, zodat mensen met kwijtschelding voortaan 25% van deze lokale reguliere heffingen betalen.

10. Doorontwikkeling Planning & Control

Vanuit uw auditcommissie is al langer de wens geuit een digitale begroting op te leveren. Bij de Begroting 2017 is daar rekening mee gehouden door de financiële ruimte hiervoor te reserveren. Tegelijkertijd heeft u uitgesproken een inhoudelijke doorontwikkeling te willen zien om hiermee een gericht en inhoudelijker begrotingsdebat te kunnen voeren.

Via een themabijeenkomst hebben wij u geïnformeerd dat de gewenste doorontwikkeling er gaat komen. De kosten van externe begeleiding bedragen voor de jaren 2018 (en mogelijk deels nog in) 2019 circa € 65.000. Alle bestuurlijke toezeggingen zijn gedaan en het werk is in gang gezet.

⁷ Wanneer er gedurende het jaar voordelen ontstaan in de exploitatie worden deze allereerst ingezet ter dekking, de reserve is de sluitpost.

11. Brandweerkazerne

De brandweerkazerne aan het Oranjepark wordt tot nu toe door het VGB verhuurd aan de Veiligheidsregio en aan de politie. Beiden gaan het huurcontract opzeggen. Daarmee komt dit terrein beschikbaar voor herontwikkeling. De bestemming daarvan is nu nog onderwerp van gesprek. Op dit moment wordt er van uitgegaan dat een deel beschikbaar komt voor de tweede uitrukpost van de Veiligheidsregio. Het andere deel zal worden aangeboden voor herontwikkeling. Het is de bedoeling dat er een grondexploitatie wordt geopend voor de ontwikkeling van dit terrein. Hierdoor moet de boekwaarde (op 31-12-2016 € 2,85 miljoen) met € 2,5 miljoen worden afgewaardeerd.

Voor het financieel perspectief ontstaat na verwerking van de structurele knelpunten het volgende beeld⁸:

	Bedragen × €1000			
<i>Knelpunten</i>	2018	2019	2020	2021
<i>Som knelpunten</i>	€ 4.307-	€ 4.392-	€ 4.517-	€ 4.517-
Saldo KN na knelpunten	€ 2.717-	€ 3.157-	€ 1.137-	€ 1.857-

Beslispunt 4: knelpunten

Wij stellen u voor om de knelpunten en de financiële consequenties hiervan vast te stellen.

⁸ Voor het effect van knelpunten met een incidenteel karakter op de weerstandsratio wordt verwezen naar hoofdstuk 5.

5. Vermogenspositie en weerstandsvermogen

In dit hoofdstuk geven wij inzicht in de vermogenspositie van de gemeente Dordrecht en de hierbij behorende ratio van het weerstandsvermogen. Hierbij hoort een berekening van de weerstandsratio.

De vermogenspositie geeft onder meer inzicht in de mogelijkheden om incidentele knelpunten te kunnen opvangen, maar ook om beleidswensen die om incidentele dekking vragen, te kunnen honoreren.

De weerstandsratio bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt (of kan beschikken) om niet voorziene kosten te dekken, en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen of waar na het treffen van maatregelen nog restrisico's overblijven.

In formulevorm gaat het hier om de ratio voor het weerstandsvermogen, te weten:

Ratio = beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit

Sinds de Kadernota 2013, waarin het amendement 'Weerstandsvermogen 1,0' is aangenomen, is sturing op de normratio van ten minste 1,0 verankerd in ons financieel beleid. Onder het Programma 'Algemene Dekkingsmiddelen' en in de paragraaf Risicobeheersing en weerstandsvermogen wordt een vooruitblik (begroting) of een terugblik (jaarrekening) gegeven op de ontwikkeling van de waarde van de ratio.

In de Jaarstukken 2016 is de laatste stand van de algemene reserves, het risicoprofiel en de weerstandsratio opgenomen.

Specificatie van het weerstandsvermogen per 31-12-2016

	Beschikbare weerstandscapaciteit	Risico's	bedragen x € miljoen Ratio weerstandsvermogen
Algemene reserve Stad	€ 24,9	€ 14,9	
Algemene reserve Grondbedrijf	€ 3,7	€ 11,1	
Rentereserve	€ 5,0		
Post onvoorzien	€ 0		
Erfpachtinkomsten	€ 6,9		
Totaal	€ 40,5	€ 24,1*	1,7

* Gezamenlijke simulatie van risico's Stad en Grondbedrijf geeft een lager totaal risicoprofiel (€ 24,1 in plaats van € 26,0 miljoen) doordat de totale hoogte van het risicoprofiel gewogen wordt over een groter aantal risico's.

De weerstandsratio komt per 31-12-2016 uit op een stand van 1,7. Dat is 0,7 hoger (= surplus) dan de met de raad afgesproken normratio van 1,0. Hierbij horen enkele nuanceringen.

De ruimte boven de 1,0 is bij de Kadernota 2017 al ingezet voor (incidentele) beleidswensen in de jaren 2017 t/m 2019 (€ 12,3 miljoen) en voor het sluitend krijgen van de Begroting 2017 en 2018 (€ 4,1 miljoen). Daarnaast is binnen de huidige stand van de AR van € 22,6 miljoen een bedrag van € 1,1 miljoen omklemd voor restantuitgaven aan onder andere de Sportboulevard, de Laan der Verenigde Naties en de Spuiboulevard. Wanneer deze posten in mindering worden gebracht op het surplus dan geraakt de weerstandsratio onder de 1,0.

Ontwikkelingen ten aanzien van opbouw weerstandsvermogen

De opbouw van de beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit een vijftal componenten. De wijzigingen uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) hebben impact op diverse onderdelen van deze componenten. Daarnaast verliezen de inkomensreserve en de EZH reserve hun functie, mede als gevolg van de Wet Hof. Deze wijzigingen leiden tot een gewijzigd inzicht in welke onderdelen tot het weerstandsvermogen gerekend kunnen worden.

Erfpachtinkomsten

De erfpachtinkomsten leveren structureel een opbrengst op die in het verleden ten gunste van de algemene reserve Grondbedrijf kwam. Door het nieuwe BBV worden echter ook (meer) lasten ten laste van deze reserve gebracht, waardoor het netto-effect veel kleiner is geworden. De beheerskosten van strategische verwervingen (gronden) mogen namelijk niet meer worden geactiveerd, zolang de bouwgrondexploitatie niet formeel is geopend. Deze lasten komen nu direct ten laste van de reserve.

De potentiële bijdrage van de erfpachtgronden aan het weerstandsvermogen dient dus naar beneden te worden bijgesteld. In hoofdstuk 6 met dekkingsvoorstellen wordt voorgelegd beide geldstromen niet meer via de reserve te laten lopen, waardoor deze post als weerstandscapaciteit komt te vervallen. Dit heeft enerzijds een voordelig effect op de meerjarige exploitatiebegroting, maar werkt ongunstig door op de omvang van de weerstandsratio.

Rentereserve

De functie van de rentereserve is na de invoering van het nieuwe BBV en de nieuwe rentesystematiek komen te vervallen. De € 5 miljoen uit de rentereserve wordt overgeboekt naar de Algemene Reserve. Omdat de eerste al meetelde in het weerstandsvermogen heeft dit per saldo geen effect. Afhankelijk van de reële renteontwikkelingen houden wij bij de bepaling van het weerstandsvermogen rekening met dit risico.

Inkomens- en EZH reserve in relatie tot voorstel onderwijshuisvesting

In de Kadernota 2016⁹ is al aangegeven dat de inkomensreserve en de EZH-reserve hun functie gaan verliezen. Deze reserves hadden een financieringsfunctie doordat de beleggingen die hier tegenover stonden een bepaald rendement genereerden. Door de invoering van het schatkistbankieren en de notitie rente uit het nieuwe BBV is deze functie vervallen en vinden er zowel in de begroting als in de werkelijkheid geen mutaties meer plaats op deze reserves. In feite behoren de twee reserves nu tot het vrije eigen vermogen en ligt het samenvoegen met de Algemene Reserve voor de hand.

Deze beweging biedt echter ook een kans op het gebied van onderwijshuisvesting. Er wordt met de schoolbesturen gewerkt aan een businesscase om al het onderwijsvastgoed over te dragen. Daarbij is een variant voorgesteld om de overdracht om niet te laten plaatsvinden. De gemeente boekt dan de boekwaarde van het huidige vastgoed af ten laste van het eigen vermogen. Daarentegen kan de bijdrage die aan de schoolbesturen beschikbaar dient te worden gesteld in de eerste jaren lager worden vastgesteld¹⁰. Het afboeken van het vermogen heeft dan een voordelig effect op de gemeentelijke exploitatie. Er is dan een businesscase mogelijk waarbij zowel de taakstelling in de begroting wordt ingevuld er de komende periode niet meer hoeft te worden onttrokken aan de reserve onderwijs en een volledig nieuw vervangings-investeringsprogramma in de huidige begroting gedekt kan worden zonder aanvullende middelen. Op de langere termijn vraagt dit voorstel wel aanvullende ruimte in de exploitatie. Deze ruimte moet echter ook gezocht worden zonder doordecentralisatie.

Om die reden stellen we voor het gehele saldo van de inkomens- en EZH reserve (€ 127,1 miljoen) te laten vrijvallen en deze vrijval vervolgens voor € 120,5 miljoen te reserveren in een nieuwe bestemmingsreserve "SI onderwijshuisvesting" en het resterende bedrag van € 6,6 miljoen in te zetten om de verliesvoorzieningen van het grondbedrijf naar eindwaarde te brengen (zie dekkingsvoorstellen in 6.1, onderdeel b). Ook als de doorcentralisatie niet (geheel) doorgang vindt kan de reserve SI onderwijshuisvesting dienen ter dekking van een nieuw vervangings-investeringsprogramma, dat ook in dat geval noodzakelijk zal zijn. Op basis van de huidige businesscase onderwijshuisvesting is de huidige boekwaarde van de onderwijsgebouwen die worden afgeboekt ca. € 116 miljoen. Omdat enige ruimte nodig is om te voorzien in een beperkt eigen vermogen bij de nieuwe entiteit en voor overige mogelijke knelpunten die tijdens de verdere uitwerking van de businesscase kunnen ontstaan, bekijken we bij de definitieve besluitvorming over het voorstel of er alsnog een (klein) gedeelte van de gereserveerde middelen (€ 120,5 miljoen) kan vrijvallen. Ook het moment van overgang kan van invloed zijn op de definitieve

⁹ Bijlage 1a, pagina 27 Kadernota 2016

¹⁰ Exclusief rente en afschrijving van het om niet overgedragen vastgoed.

cijfers, in verband met afschrijvingen op het vastgoed en de opgenomen taakstelling in de exploitatie.

Na verwerking van bovengenoemde onderdelen (inclusief al omklemde onderdelen van de Algemene reserve Stad, knelpunten hoofdstuk 4 en prognose Algemene reserve Grondbedrijf) ontstaat het volgende ingeschatte vermogensbeeld per 1-1-2018:

Specificatie van het verwachte weerstandsvermogen per 1-1-2018			<i>bedragen x € miljoen</i>
	Beschikbare weerstandscapaciteit	Risico's	Ratio weerstandsvermogen
Algemene reserve Stad	€ 9,8	€ 14,9	
Algemene reserve Grondbedrijf	€ 6,2	€ 11,1	
Post onvoorzien	€ 0,4		€ 0
Totaal	€ 16,4	€ 24,1	0,7

Beslispunt 5: besluiten systematiek behorende bij het weerstandsvermogen

Wij stellen u voor om de volgende besluiten vast te stellen:

- a. Het laten vervallen van de erfpachtinkomsten als weerstandsvermogen,
- b. Het opheffen van de rentereserve.
- c. Het opheffen van de financieringsreserves (EZH reserve en inkomensreserve) en het saldo te reserveren in de nieuw te vormen bestemmingsreserve 'SI onderwijshuisvesting'.

De berekeningen van de ratio kennen steeds een belangrijke nuancering: de rapportage omtrent het weerstandsvermogen is altijd een momentopname.

Zo spelen er diverse ontwikkelingen die binnen een tijdsbestek van enkele jaren zowel een positieve als negatieve invloed kunnen hebben op de vermogenspositie en hiermee de ratio van het weerstandsvermogen. Te denken valt hierbij aan te nemen besluiten en verwachtingen omtrent:

- de werkelijke impact van de grote decentralisaties en hiermee gepaard gaande financiële afwegingen,
- de toekomstige inkomstenderving uit precario op kabels en leidingen,
- nieuwe beleidswensen zoals opgenomen in het hoofdstuk beleidswensen van deze kadernota,
- de definitieve realisatie van diverse al ingeboekte taakstellingen uit Agenda van de stad.

6. Sluitend financieel perspectief

Op basis van tot nu toe genomen besluiten ontstaat na de reguliere onderdelen een negatief financieel perspectief:

	Bedragen × €1000			
	2018	2019	2020	2021
Eindsaldo Begroting 2017	€ 6-	€ 263	€ 2.000	€ 888
Effect autonome ontwikkelingen	€ 3.772	€ 3.104	€ 3.490	€ 3.887
Effect indexaties uitgaven	€ 2.304-	€ 2.260-	€ 2.238-	€ 2.243-
Effect indexaties inkomsten	€ 128	€ 128	€ 128	€ 128
Effect knelpunten	€ 4.307-	€ 4.392-	€ 4.517-	€ 4.517-
saldo KN na reguliere onderdelen	€ 2.717-	€ 3.157-	€ 1.137-	€ 1.857-

Wij houden vast aan het uitgangspunt om een sluitend perspectief te presenteren nog voordat besluitvorming over beleidswensen plaatsvindt. Ook de ratio van het weerstandsvermogen, nu nog teruglopend naar een waarde van 0,7, willen wij bij de Begroting 2018 terugbrengen naar de normwaarde van 1,0. In dit hoofdstuk doen wij u een voorstel voor dekking van het structurele tekort en de versterking van de weerstandsratio.

De voorstellen om tot een sluitend perspectief en een voldoende weerstandsratio te komen zijn onderverdeeld in:

1. Administratief technische wijzigingen;
2. Uitgavenbeperkingen met geen of gering effect op doelstellingen;
3. Inkomsten vergroten;
4. Screening reserves.

6.1 Administratief technische wijzigingen

Het veranderend financieel perspectief, het nieuwe BBV en een aantal autonome ontwikkelingen vragen om een verandering van administratieve vastlegging en kaderstellende besluiten uit het verleden. Deze aanpassingen leiden niet tot andere geldstromen, maar slechts tot verschuivingen tussen het exploitatiebeeld en het vermogensbeeld en/of lasten in de tijd.

De maatregelen in onderstaande tabel bieden de mogelijkheid om bestuurlijke keuzes integraal te wegen en vergroten daarmee de transparantie binnen onze begroting.

	Bedragen × €1000				
Administratief/technische wijzigingen	vermogen	2018	2019	2020	2021
a. Gesloten systemen zoveel mogelijk opheffen	€ 7.000	€ 1.369	€ 1.217	€ 1.183	€ 1.177
b. Verliesvoorzieningen grondexploitaties op eindwaarde (BBV)	€ -	€ 782	€ 798	€ 814	€ 830
Totaal administratief/technische wijzigingen	€ 7.000	€ 2.151	€ 2.015	€ 1.997	€ 2.007

a) Opheffen gesloten systemen

Binnen de gemeentelijke begroting bestaan enkele "gesloten systemen". Voor een aantal, zoals afval en riolen, is dit wettelijk bepaald, omdat de heffing niet boven de gemiddelde werkelijke kosten mag uitstijgen en een overschot in enig jaar niet ten gunste mag komen van de overige exploitatie. Alle andere gesloten systemen zijn tot stand gekomen door politieke keuzes en prioriteiten. De systematiek van gesloten systemen heeft voor- en nadelen. Gelet op de huidige financiële opgave stellen wij voor de gesloten systemen, met uitzondering van Parkeren, op te heffen.

Wij zijn tot deze oplossing gekomen omdat wij er voorstander van zijn dat er één integraal afwegingsmoment is voor zowel beleid als middelen, namelijk bij de kadernota. Hiermee wordt naar de toekomst de integrale en transparante afweging tussen alle gemeentelijke beleidsterreinen

gewaarborgd. Uiteraard betekent dit wel dat tegenvallers ook direct weerslag zullen hebben op de gemeentelijke exploitatie.

Hieronder wordt specifiek ingegaan op de reserve Grondbedrijf, de reserve Onderwijshuisvesting en de overige reserves waarvan wordt voorgesteld deze op te heffen.

Opheffing gesloten systeem: Grondbedrijf

In de reserve Grondbedrijf komen meerdere geldstromen samen. Sommige van deze geldstromen hebben een structureel karakter, andere een incidenteel karakter. Wij stellen voor de geldstromen met een structureel karakter te laten verlopen via de exploitatie. Dit betreft de erfpachtinkomsten en structurele kosten (met name rente- en beheerkosten van strategische verwervingen).

De geldstromen met een incidenteel karakter kunnen vanwege hun aard niet bijdragen aan een structureel evenwicht op de exploitatie. Hiervoor dient de reserve te blijven bestaan. Dit betreft vooral winstnemingen uit projecten en incidentele inzet op beleidsintensiveringen uit het verleden. Door deze werkwijze blijft de winst op grondexploitaties beschikbaar ter dekking van de risico's op lopende projecten.

Het huidige saldo van de reserve blijft intact. Door het uitnemen van de toekomstige inkomsten uit erfpacht (gesaldeerd met structurele kosten), wordt de vermogenspositie van het grondbedrijf niet meer met structurele middelen gevoed. De reserve blijft echter wel positief op basis van de huidige projectenportefeuille vanwege de winstpotentie in het project DK IV.

Bovenstaande beweging betekent wel dat bij het tot stand brengen van de ambitie om meer woningen te realiseren, in combinatie met een grote complexiteit bij gebiedsontwikkeling (vanwege het binnenstedelijk bouwen), eerder een beroep moet worden gedaan op de Algemene reserve om de bijbehorende risico's op te vangen.

Opheffing gesloten systeem: Onderwijshuisvesting

Vanuit de gemeente is een voorstel voorgelegd aan de schoolbesturen waarbij het huidige onderwijsvastgoed om niet wordt overgedragen aan een nieuw op te richten entiteit, waar alle schoolbesturen in zijn vertegenwoordigd. Het afboeken van de huidige boekwaarde is mogelijk door de vrijval van de Inkomens- en EZH reserve. Om voor te sorteren op de doordecentralisatie en de overgang financieel te vergemakkelijken en naar de toekomst toe in de exploitatie te bestendigen, is het voorstel alle structurele kosten over te brengen naar de exploitatie en niet deels meer te bekostigen uit de reserve Onderwijshuisvesting.

Met het doordecentraliseren en het schrappen van de structurele onttrekking vervalt het gesloten systeem en kan het saldo van de reserve vrijvallen. De reserve bevat naar verwachting per 1 januari 2018 zo'n € 13 miljoen. Voor het kunnen dekken van sloopkosten en bouwrijp maken van gronden als gevolg van de geplande nieuwbouw uit de vestigingsplannen, is de eerste 30 jaar naar verwachting een bedrag van € 5 miljoen benodigd. Het saldo van de reserve onderwijs, onder aftrek van dit benodigde bedrag, kan worden toegevoegd aan de algemene reserve.

Daarnaast zal per jaar de investeringsplanning worden bezien of sloop- en plankosten nog voor de genoemde omvang noodzakelijk zijn.

Opheffen gesloten systeem: Overige reserves

Ook de reserves 'Bedrijfsreserve Vastgoed', 'Bedrijfsreserve Essenhof' en 'Frictiekosten flexpool' zullen worden opgeheven. De reserve Essenhof wordt definitief opgeheven na afwikkeling van recente uitspraken omtrent het administreren van afkoop van grafrechten. Hiermee is een bedrag van naar verwachting circa € 1,5 miljoen gemoed.

Tenslotte vervalt een jaarlijkse toevoeging aan de vrije ruimte SI die eerder vanuit deze reserve was voorgesloten om een onrendabele top op de exploitatie van The Movies te vergoeden aan Trivire. Dit bedrag komt nu ten gunste van de exploitatie.

b) Verliesvoorzieningen grondexploitatie op eindwaarde

Als er verliezen op grondexploitaties worden verwacht, wordt hiervoor een voorziening gevormd.

Op dit moment doen we dat op basis van een netto contante waarde berekening. Dat betekent dat de voorziening lager wordt gevormd voor verliezen die verder in de toekomst liggen. Daarmee moet de voorziening wel jaarlijks worden opgehoogd, omdat de jaren waarin het verlies zich zal voordoen dichterbij komen. Een alternatief is om de voorziening direct op eindwaarde te vormen. Het nieuwe BBV geeft ook de voorkeur aan die methode. Het ophogen naar eindwaarde gaat eenmalig ten laste van het eigen vermogen voor € 9,3 miljoen (in deze kadernota is dit al verwerkt in ombuiging EZH en Inkomensreserve voor € 6,6 miljoen en prognose Reserve Grondbedrijf voor € 2,7 miljoen), maar daardoor valt de structurele last die begroot is voor het jaarlijks ophogen vrij.

6.2 Beperken uitgaven met geen of gering effect op doelstellingen

Er is een aantal mogelijkheden om de begrote lasten terug te brengen zonder dat die direct gepaard gaan met het stoppen van projecten of minderen op doelstellingen. De effecten van deze maatregelen zijn meer indirect en naar verwachting beperkt.

Uitgaven beperken	vermogen	Bedragen × €1000			
		2018	2019	2020	2021
a. Sturen op bovenformatief en voormalig personeel	€ -	€ -	€ -	€ 100	€ 250
b. Particuliere woningvoorraad	€ -	€ 70	€ 70	€ 70	€ 70
c. Organisatie en ondersteuning bestuur	€ -	€ 280	€ 280	€ 280	€ 280
d. 't Zeepaert	€ -	€ -	€ 76	€ 76	€ 76
e. Assetmanagement	€ -	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250
Totaal uitgaven beperken	€ -	€ 600	€ 676	€ 776	€ 926

a) Sturen op bovenformatief en voormalig personeel

Er is ongeveer € 0,75 miljoen structureel begroot voor boven-formatief en voormalig personeel. Deze raming gaat uit van het meest ongunstige scenario voor de huidige omvang. Het is aannemelijk dat de lasten voor een aantal personen op termijn zal afnemen, omdat zij een nieuwe vaste dienstbetrekking vinden. Er blijft enige mate van onzekerheid in zitten, omdat uitkeringsinstanties de kosten alsnog verhalen op de gemeente indien mensen na uitstroom terugvallen in de uitkering. Wij nemen dit als risico op in het risicomanagementsysteem en dekken dat af vanuit het weerstandvermogen.

b) Vrij laten vallen middelen particuliere woningvoorraad

Vanaf 2015 is er sprake van onderbesteding van deze middelen die worden ingezet voor funderingsherstel bij particulieren. Ook voor 2017 en volgende jaren is de verwachting dat niet het gehele budget noodzakelijk is (€ 70.000).

c) Organisatie en ondersteuning bestuur

Vanuit de nieuwe organisatieontwikkeling kiezen wij er voor om één directeursfunctie in te leveren en zo de overhead van de organisatie te verkleinen. Omdat er op dit moment een functie tijdelijk wordt ingevuld, kan dit zonder frictiekosten plaatsvinden. Daarnaast wordt gekeken naar een bezuiniging op de organisatie en ondersteuning van bestuur. In totaliteit levert dit structureel € 280.000 per jaar op.

d) Bezuiniging 't Zeepaert

De gemeente huurt al jarenlang de locatie Wijnstraat 113, 't Zeepaert van Vereniging Hendrick de Keyser. Deze locatie wordt veelvuldig gebruikt voor het organiseren van overleggen en bijeenkomsten met zowel interne als externe partners. In de begroting is een bedrag van € 76.000 opgenomen voor de huur van 't Zeepaert. Wij willen de huurovereenkomst opzeggen (1 jaar opzegtermijn) en het vrijgevallen budget inzetten ten gunste van het financieel perspectief.

e) Assetmanagement / innovaties

In deze categorie vallen bezuinigingen ten gevolge van assetmanagement of innovaties in de buitenruimte. Technologisch slimme oplossingen en de methodische aanpak assetmanagement worden toegepast in investeringen in fysieke voorzieningen. Naast toepassing in nieuwe projecten, ligt de nadruk op het efficiënt beheren en benutten van bestaande infrastructuur en voorzieningen.

Voorbeelden van maatregelen in deze categorie zijn het inzetten van sensoren voor metingen en het op basis van assetmanagement uitstellen van onderhoud.

6.3 Inkomsten vergroten

Naast het terugbrengen van de lasten willen wij inzetten op een verhoging van enkele inkomsten.

Inkomsten vergroten	vermogen	Bedragen x €1000				
		2018	2019	2020	2021	
a. Correctie areaal OZB 2016-2017	€ -	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	
b. Woningbouw	€ -	€ 29	€ 58	€ 160	€ 263	
Totaal inkomsten vergroten	€ -	€ 179	€ 208	€ 310	€ 413	

a) Correctie areaal OZB 2016-2017

De nominale belastingopbrengst is bij de Begroting 2016 en 2017 niet bijgesteld voor toename van het aantal woningen en niet-woningen (areaal). Hierdoor wordt dezelfde opbrengst gedeeld door meer huishoudens en daalt het tarief (exclusief indexering).

Van 2015 naar 2016 zijn er zo'n 300 woningen bijgekomen en ook voor 2017 stijgt het aantal woningen door projecten als Stadswerven, Wilgewende en Stevenshof. Op basis van voorlopige cijfers van de GBD komen we op een toename van 728 woningen over de afgelopen 2 jaar. Voor 57.000 huishoudens kan de begrote opbrengst met een bedrag van € 0,15 miljoen worden opgehoogd, zonder lastenverzwaring per huishouden over de gehele periode. Op het gebied van niet-woningen is naast groei ook sprake van krimp (bijvoorbeeld leegstand en sloop kantoren en Refaja ziekenhuis). Het areaal van niet-woningen is naar verwachting stabiel, dus daar is de bijstelling nihil.

b) Woningbouw

Woningbouw kan op twee manieren bijdragen aan het financieel perspectief. Enerzijds kan de potentiële winst op de grondexploitaties worden verhoogd, anderzijds leidt dit tot extra belastinginkomsten (zonder dat de kosten per inwoner stijgen). De doelstelling om 10.000 extra woningen te bouwen levert een potentieel van € 2,0 miljoen per jaar voor alleen al de OZB op. Daar moet nog wel ongeveer één derde af om de toegenomen kosten voor het beheer van de nieuwe openbare ruimte te financieren.

Het tempo waarin extra OZB inkomsten ingeboekt kunnen worden is afhankelijk van het realisatietempo. In bovengenoemde tabel is een toename van het aantal woningen met 200 in 2018, 200 in 2019 en 750 vanaf 2020 en verder opgenomen.

6.4 Screening reserves en voorzieningen

Ten behoeve van de screening reserves en voorzieningen hebben de sectoren en bedrijven op basis van het inzicht in hun bestedingsplannen voor lopende projecten, de heroverweegbaarheid en vrijval van SI-deelreserves in beeld gebracht. De voorgestelde vrijval naar aanleiding van de screening bedraagt € 1.321.562.

Voorgesteld wordt de volgende vrijval aan de Algemene reserve van de Stad toe te voegen. Ondergenoemde reserves kunnen daarna worden opgeheven, met uitzondering van de SI Dordt West die de komende jaren nog actief dient te blijven.

	Vrijval naar AR Stad
- Reserve Jeugdfonds	€ 12.000
- Reserve digitaal dossier Jeugdzorg	€ 71.504
- Reserve vervanging Openbare Verlichting	€ 203.000
- Reserve de Dubbel	€ 29.334
- SI Dordt West	€ 1.000.000
- SI Merw.straat / Oranjeln VRI	€ 5.724
	€ 1.321.562

Na verwerking van de diverse dekkingsvoorstellen ontstaat onderstaand financieel perspectief. De toevoeging van € 8,3 miljoen aan de vermogenspositie van de Stad leidt tot een weerstandsratio van net iets boven de 1,0¹¹.

Bedragen x €1000

Dekkingsmaatregelen	vermogen	2018	2019	2020	2021
Saldo KN na knelpunten		€ 2.717-	€ 3.157-	€ 1.137-	€ 1.857-
Administratief/technische wijzigingen	€ 7.000	€ 2.151	€ 2.015	€ 1.997	€ 2.007
Uitgaven beperken	€ -	€ 600	€ 676	€ 776	€ 926
Inkomsten verhogen	€ -	€ 179	€ 208	€ 310	€ 413
Screening reserves (vrijval)	€ 1.322	€ -	€ -	€ -	€ -
<i>Som dekkingsmaatregelen</i>	€ 8.322	€ 2.930	€ 2.899	€ 3.083	€ 3.346
Saldo KN na dekkingsmaatregelen		€ 214	€ 258-	€ 1.946	€ 1.490

Beslispunt 6: Dekkingsmaatregelen

Wij stellen u voor de volgende dekkingsmaatregelen behorende bij de realisatie van een sluitend financieel perspectief en een voldoende ratio van het weerstandsvermogen vast te stellen en te verwerken:

- a. De administratief technische wijzigingen;
- b. Uitgavenbeperkingen met geen of gering effect op doelstellingen;
- c. Inkomstenverhogingen;
- d. Vrijval uit screening reserves en voorzieningen en de opheffing van bijbehorende reserves (m.u.v. SI Dordt West).

¹¹ Zie de laatste tabel in hoofdstuk 5 waarin het verschil tussen het risicoprofiel (€ 24,1) en het beschikbare weerstandsvermogen (€ 16,4) € 7,7 miljoen bedraagt. De toevoeging van € 8,3 miljoen doet dit tekort teniet.

7. Beleidswensen

We hebben een aantal bestuurlijke wensen geformuleerd die we een plek willen geven in de Kadernota 2018. Deze beleidswensen zijn onder te verdelen in structurele en incidentele voorstellen. Wij stellen voor de incidentele beleidswensen uit de algemene reserve te dekken. Hiermee worden incidentele voorstellen met incidentele middelen en structurele voorstellen met structurele middelen gedekt.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de financiële consequenties van de beleidswensen.

Beleidswensen	UIT EXPLOITATIE				UIT ALGEMENE RESERVE				Totaal
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	
A Groot Onderhoud N3	0	0	0	0	100.000	0	0	0	100.000
B Hondenbeleid	26.000	26.000	0	0	0	0	0	0	0
C Programmeertafel openbare ruimte	0	0	0	0	60.000	0	0	0	60.000
D Reclamebeleid handhaving	25.000	25.000	25.000	25.000	0	0	0	0	0
E Stadion FC Dordt	0	0	0	0	1.700.000	0	0	0	1.700.000
F Mijlpalen 800 jaar Stad	0	0	0	0	100.000	250.000	670.000	0	1.020.000
G Merw edestraat-Oranjelaan	0	0	0	0	550.000	0	0	0	550.000
Totaal beleidswensen	51.000	51.000	25.000	25.000	2.510.000	250.000	670.000	0	3.430.000

In bijlage 1b van deze Kadernota zijn de individuele formats, inclusief beleidsmatige en financiële toelichtingen opgenomen. Het totaal aan structurele beleidswensen bedraagt € 51.000 in 2018 aflopend tot € 25.000 in 2021. Aan incidentele beleidswensen is voor ruim € 3,4 miljoen ingediend. Hieronder staat een korte toelichting per beleidswens.

A. Groot onderhoud N3

In de kadernota is een beleidswens ingebracht ten aanzien van het uitvoeren van verbeteringen aan de gemeentelijke infrastructuur langs de N3. In 2019 en 2020 gaat Rijkswaterstaat groot onderhoud aan de N3 uitvoeren. Dit biedt kansen om - door werk met werk te maken - allerlei verbeteringen door te voeren in de op de N3 aansluitende gemeentelijke infrastructuur. Het is goedkoper om dergelijke aanpassingen aan de infrastructuur langs de N3 gelijktijdig uit te voeren met een omvangrijk project als het groot onderhoud aan de N3 van RWS. Samen met de regio Drechtsteden, gemeente Papendrecht en Rijkswaterstaat wordt de komende maanden de definitieve scope van het project N3 gedefinieerd.

Voor onderzoekskosten is nu reeds een bedrag van € 100.000 nodig. Omdat de scope nog niet is gedefinieerd en daarom nog niet bekend is welke maatregelen getroffen worden, komen we voor een totaal investeringsbedrag bij u terug zodra wij u concrete voorstellen kunnen voorleggen.

B. Hondenbeleid

Op 16 februari 2016 heeft uw raad de startnotitie herijking hondenbeleid vastgesteld en het college opdracht gegeven het daarin genoemde scenario 1 verder uit te werken. Concreet betekent dit de herijking van het huidige hondenbeleid binnen de bestaande kaders.

U heeft daarbij aangegeven het belangrijk te vinden dat in de uitwerking inzichtelijk wordt gemaakt wat de verhouding is tussen de (ambtelijke) kosten voor de uitvoering van het hondenbeleid in relatie tot de opbrengsten van de hondenbelasting.

Daarnaast heeft u aandacht gevraagd voor extra uitlaatvoorzieningen in de Binnenstad en ruimte voor een discussie over de (her)invoering van de opruimplicht voor alle uitlaatvoorzieningen van honden.

C. Programmeertafel Openbare ruimte

De wens is om te komen tot een integraal stadsprogramma voor de openbare ruimte, waardoor de werkzaamheden in de openbare ruimte zo optimaal mogelijk worden georganiseerd. Naast de voordelen die een integrale planning voor de bedrijfsvoering met zich mee brengt levert het ook een beperking op aan overlast die burgers ondervinden als de gemeente werkt aan de openbare ruimte. Om tot een dergelijk programma te komen is een proces nodig (de zogenaamde programmeertafel) en is de doorontwikkeling van een ondersteunend informatiesysteem nodig (de zogenaamde MIP-tool). Om dit te realiseren is een budget nodig van € 60.000.

De te ontwikkelen programmeertafel openbare ruimte sluit aan bij de organisatieontwikkeling die naar 2018 is ingezet. Je zou de programmeertafel kunnen omschrijven als één van de opgaven, namelijk die voor de openbare ruimte. Het doel is daarom ook om de programmeertafel te integreren en een duidelijke plek te geven in de nieuwe organisatie(ontwikkeling).

D. Reclamebeleid handhaving

Het reclamebeleid van Dordrecht wordt in 2017 aangepast. Eén van de aanpassingen hierbij is het stellen van regels voor handelsreclame op particulier terrein zichtbaar vanuit de openbare ruimte . Dit onderdeel is namelijk een lacune in het huidige reclamebeleid en leidt in de praktijk tot ongewenste situaties (LED-schermen zijn daarvan de meest zichtbare voorbeelden).

Het voorstel is dit te regelen d.m.v. een vergunningstelsel waarbij wij controle uitvoeren op het naleven van die regels. Dit voorstel vergt extra capaciteit (uit te voeren door de Omgevingsdienst ZHZ). De begrote inzet vergt jaarlijks een bedrag van circa € 25.000 per jaar.

E. Stadion FC Dordrecht

FC Dordrecht werkt met inachtneming van de in 2013 afgeven gemeentelijke kaders hernieuwd aan plannen voor een vernieuwd stadion. Het college heeft bij het vaststellen van de kaders de raad in 2013 voorgesteld om eenmalig de omgevingsgerelateerde zaken van een stadionontwikkeling te financieren. De raad heeft geen besluit genomen op het voorstel. FC Dordrecht roept bij de hernieuwde planvorming het collegebesluit in herinnering en ziet de infrastructurele steun als voorwaarde voor het laten slagen van hun plannen.

F. Mijlpalen 800 jaar Stad

In lijn met het programma Levendige Binnenstad is er behoefte is aan evenementen met een nationale uitstraling die aansluiten bij de historische, staatkundige en religieuze rol van Dordrecht. Deze mijlpalen, zoals Calvijn, 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden, Beeldenstorm en 400 jaar Dordtse Synode, vormen de verbinding en geven richting aan de stedelijke programmering in bepaalde periodes, geven de stad een nog sterker profiel en maakt de stad aantrekkelijker voor bezoekers. Het was de opmaat naar 2020 – 800 jaar Stad.

Voor de programmering, uitvoering en marketing van de mijlpaal 800 jaar Stad is een ingeschat totaalbudget van € 1.020.000 aan materiële kosten, als matchingsgeld voor initiatieven uit de stad en het faciliteren van initiatieven van buiten de stad gewenst. Om een dergelijk feest, daarbij lerend van de huidige mijlpalen, goed te kunnen organiseren, dienen we de 1^e stappen in 2018 te zetten.

G. Merwedestraat-Oranjelaan

Met het grootschalig onderhoud van de wegen Merwedestraat-Oranjelaan willen we bereiken, dat het asfalt van alle hoofdrijbanen 45 jaar meegaat. Voor Oranjelaan fase 1 wordt de oorspronkelijke onderhoudsperiode van 45 jaar verlengd met nog eens 20 jaar en zal pas na 20 jaar een algehele reconstructie nodig zijn. De bestrating wordt wel integraal vervangen en zal na 20 jaar, als de straat wordt gereconstrueerd, zo veel mogelijk worden hergebruikt.

Voor onontkoombare scopewijzigingen Onderzoek Prins Hendrikbrug, Geluidswerende maatregelen en aansluiting Noordendijk is aanvullend krediet nodig van totaal € 550.000.

Beslispunt 7: Incidentele en structurele beleidswensen

Wij stellen u voor om de volgende incidentele en structurele beleidswensen te honoreren:

- A. Groot Onderhoud N3
- B. Hondenbeleid
- C. Programmeertafel Openbare ruimte
- D. Reclamebeleid handhaving
- E. Stadion FC Dordrecht
- F. Mijlpalen 800 jaar Stad
- G. Merwedestraat-Oranjelaan

Na honorering van de beleidswensen ontstaat het volgende financieel perspectief. Dit perspectief vormt, het feitelijke startperspectief voor de Begroting 2018.

Beleidswensen	Bedragen x €1.000					
	vermogen	2018	2019	2020	2021	
<i>Som beleidswensen</i>	€ 3.430-	€ 51-	€ 51-	€ 25-		-25
Saldo KN na beleidswensen		€ 163	€ 309-	€ 1.921	€	1.465

Incidentele ruimte en weerstandsratio

Zoals in hoofdstuk 5 is beschreven, is er geen incidentele ruimte. Ook na opheffing van de gesloten systemen en het omzetten van de Inkomens- en EZH reserve laat het weerstandsvermogen slechts een beperkt surplus zien.

De totale benodigde incidentele dekking voor de beleidswensen bedraagt evenwel € 3.430.000 (bijlage 1a totaaloverzicht beleidswensen). Deze ruimte willen wij vinden bij de Begroting 2018, als ook duidelijk is wat de financiële effecten van de Meicirculaire zijn. De ratio van het weerstandsvermogen valt hiermee terug naar een waarde van 0,9.

8. Overige (financiële) ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt een aantal ontwikkelingen met mogelijke toekomstige (financiële) consequenties nader uitgewerkt of geactualiseerd. De genoemde consequenties verwerken we niet financieel in deze Kadernota, omdat ze ofwel binnen de huidige begroting worden opgevangen, ofwel omdat ze qua omvang of moment van voordoen nog niet vaststaan.

BTW-regime sportaccommodaties

Het Dordtse Sportbedrijf heft net als de meeste gemeenten en andere exploitanten van sportaccommodaties BTW over haar diensten. Het heffen van BTW is financieel gunstig vanwege de hoge investeringen, niet-kostendekkende tarieven en het verlaagde BTW tarief over de ontvangsten. Een uitspraak van het Europese Hof in 2013 maakt dat de Nederlandse wetgeving in de nabije toekomst mogelijk wordt aangepast. Als dat het geval is keren we terug naar de situatie van vóór 2002. BTW heffen over sportdiensten is dan alleen toegestaan als met die diensten winst wordt beoogd.

Het gevolg van deze wijziging is dat het Sportbedrijf in de toekomst over een groot deel van de diensten te maken krijgt met kostenverhogende BTW. Het directe financiële effect van deze ontwikkeling op de gemeentebegroting kent een structurele component van circa € 550.000 nadelig en een incidentele component van circa € 450.000 nadelig. De BTW op de € 5,5 miljoen voor de uitvoering sportparkenvisie is hier niet in begrepen.

Op dit moment zijn gemeenten in afwachting van besluitvorming door het Rijk. Gelet op de grote consequenties is besluitvorming al een keer uitgesteld en is de lobby vanuit gemeenten (inclusief Dordrecht) en de sportwereld intensief (geweest). De minister van Financiën heeft aangegeven aan een wetwijziging niet te kunnen ontkomen. Als de kabinetsformatie vlot verloopt, kan met Prinsjesdag een Belastingplan 2018 worden ingediend, waar dit punt onderdeel van zal zijn.

Precario

Op 21 februari 2017 heeft de Tweede Kamer een wetsvoorstel aangenomen waardoor gemeenten geen precariobelasting van netwerken van nutsbedrijven meer kunnen heffen. Onderdeel van het wetsvoorstel is een overgangsregeling die bepaalt dat voor gemeenten, waar op 10 februari 2016 een belastingverordening gold voor precariobelasting op nutsnetwerken, een overgangstermijn van vijf jaar geldt (tot 2022). Dordrecht valt onder de overgangsregeling. Bij de behandeling van de begroting was dit nog onduidelijk. Het directe financiële risico is voor deze periode hiermee verdwenen. Binnen afzienbare tijd moet hier, voor een bedrag van € 6,0 mln. (€ 5 miljoen wegen en € 1 miljoen algemene dekkingsmiddelen) een oplossing voor worden gevonden. Om tot een oplossing te komen is er zicht nodig op de volgende onderdelen:

1. Niveau Wegenonderhoud bezien

Noodzakelijk budget onderhoud wegen op de middellange/lange termijn beoordelen ook in relatie tot wat we als organisatie kunnen realiseren qua uitvoering;

2. Ingroei in 5 jaar naar het financieel evenwicht

Onderzoek naar alternatieve mogelijkheden om de bedragen die gemoeid waren met de 'oude' concessievergoedingen te innen;

3. Financieel technische mogelijkheden

Onderzoek naar verschillende manieren van omgang met de reserve Wegen (investeringen op voorhand financieren versus afdekken kapitaallasten). Als gevolg van de wijzigingen in het BBV worden renovaties van wegen te beschouwd als investering. Om deze wijziging neutraal te verwerken in de begroting is een afschrijvingsreserve ingesteld waar de exploitatie bedragen in worden gestort. Er zijn ook andere manieren van verwerking mogelijk.

Momenteel werkt de sector Stadsbeheer aan de uitwerking van bovengenoemde onderdelen.

Trap-op GRD

Vanuit de gemeenten is de afgelopen periode het initiatief genomen om met een 'kaderbrief' vanuit de eigenaren te komen. De lijn van deze brief is dat er geen ruimte is voor een bijdrage stijging aan de GRD. Aangezien de GRD al tijdig het signaal ontving over de beperkte financiële ruimte, heeft zij in de concept Perspectiefnota GRD 2018 (PPN) hiermee rekening gehouden.

Hoewel in de PPN gerefereerd wordt aan de bijdragereeks zoals vermeld in het vastgestelde voorstel Trap-op, worden in de PPN enkel voorstellen voor loon- en prijscompensatie, regionaal mjp en de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (NRA) meegenomen. De overige potentiële beschikbare ruimte volgens de Trap op systematiek wordt (nog) niet benut. Daardoor ontstaat de bijdragereeks voor trap op/perspectiefnota 2018 voor Dordt van € 928.000 in 2018 dalend tot € 866.000 in 2021.

Wij willen de lijn van de kaderbrief aanhouden. Dit betekent een nullijn aanhouden bij deze PPN en deze reeks van bijdragestijging inclusief indexering niet te verwerken.

De kanttekening hierbij is dat het risico bestaat dat de Drechtraad de PPN inclusief bijdragestijging vaststelt. Anderzijds hebben we signalen ontvangen dat ook andere gemeenten de PPN willen vaststellen met een taakstellende opdracht om binnen de eigen GRD begroting ruimte te zoeken voor de PPN voorstellen.

Invoering Vennootschapsbelasting (VPB)

Concurrerende en op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden zijn vanaf 1 januari 2016 belastingplichtig, tenzij kan worden aangetoond dat ze onder één van de drie vrijstellingsgronden vallen. De invoering van deze nieuwe regelgeving leidt naar verwachting vooral tot veel administratieve druk, maar kan ook nadelige financiële effecten hebben: jaarlijks te betalen vennootschapsbelasting.

In 2015 is geïnventariseerd en door Price Waterhouse Coopers getoetst welke activiteiten binnen de gemeente VPB-plichtig zijn. Naar huidig inzicht wordt de impact van de VPB op nihil geschat, waarbij de grondexploitaties het grootste aandachtspunt voor deze belasting vormen. Op dit moment wordt het geheel aan grondexploitaties als een verliesgevende activiteit gezien, waardoor geen sprake is van werkelijk af te dragen VPB.

De gewijzigde BBV-regelgeving (eind maart 2016 bekendgemaakt) beperkt echter de toerekening van rente aan grondexploitaties, waardoor deze exploitaties winstgevender worden. Zodra de rente onder een percentage van 1,7% komt, wordt de huidige portefeuille van grondexploitaties winstgevend. Uit de berekeningen blijkt dat we moeten rekenen met een rente van 1,42%. In dit geval worden de grondexploitaties aangemerkt als onderneming en moet de gemeente VPB betalen over de gemaakte winst. Een grove berekening leert ons dat over de huidige grondexploitaties dan ongeveer € 10 miljoen belasting moet worden afgedragen. Wij zien echter een aantal mogelijkheden om dit scenario af te wenden. Enerzijds door het beïnvloeden van de balanspositie en daardoor de rekenrente en anderzijds doordat de maximale duur van grondexploitaties vanuit het BBV gesteld wordt op 10 jaar. In dit geval zijn bijvoorbeeld de winsten die in de toekomst op Dordtse Kil worden behaald fiscaal (voorlopig) niet in beeld.

Het risico blijft echter bestaan dat dit fiscaal niet (geheel) wordt geaccepteerd door de Belastingdienst en dat we alsnog VPB belasting moeten afdragen.

Inmiddels is het eerste contact met de Belastingdienst geweest. En is afgesproken dat de gemeente een standpunt formuleert dat wij aan de Belastingdienst voorleggen. De belastingdienst zal daarover een standpunt innemen. Van de zijde van de gemeente is inmiddels een Vpb-specialist ingeschakeld om tot een standpunt te komen. De verwachting is dat het nog wel tot 2018 kan duren voordat hierover finale duidelijkheid ontstaat.

Omgevingswet en bouwplantoetsing

De rijksoverheid wil al een aantal jaren een groot deel van de bouwplantoetsing aan de markt overlaten. Dat zal fors ingrijpen in de kostenkant. Niet duidelijk is wat dit betekent voor de leges en de taken die bij de gemeente blijven.

Bij de Omgevingswet voorzien we een verdere afname van vergunningplicht en een verschuiving

naar meldingsplichtig en toezicht, zaken die vaak niet legesgeboden zijn. Genoemde ontwikkelingen kunnen van grote invloed zijn op zowel legesinkomsten als kosten. Beide kunnen nog niet worden voorspeld. In het algemeen is de trend om taken te verschuiven van legesgebonden naar niet-legesgebonden. Dat is dus een risico voor de gemeente.

Wij hebben inmiddels met externe partijen contact om de mogelijke consequenties en de effecten daarvan op de gemeentelijke huishouding. In de loop van 2017 (eind derde, begin vierde kwartaal) verwachten wij de eerste inzichten uit deze verkenning. De verwachte invoeringsdatum van de nieuwe Omgevingswet schuift naar achteren in de tijd.

Belthurepark

Bij de besluitvorming inzake de heroverweging van het project Belthure Park en het nemen van het voorbereidingsbesluit zijn de (financiële) risico's in kaart gebracht.

Deze risico's vinden onder meer hun grondslag in publiekrechtelijke en privaatrechtelijke regelgeving. Voor een deel van deze risico's is bij de Jaarrekening 2016 een voorziening getroffen. Voor een ander deel is ten laste van het weerstandsvermogen, een risico voor mogelijke planschade verzoeken opgenomen.

In mei 2017 is de analyse op de risico's door een extern bureau geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het financiële risico hoger kan uitvallen, vanwege een scherper inzicht in de feiten en omstandigheden en door het verstrijken van de tijd.

De geactualiseerde risicoanalyse wordt momenteel ambtelijk nader bestudeerd. Wanneer het nieuwe bestemmingsplan (dit najaar) ter vaststelling aan de raad wordt voorgelegd, wordt tevens bezien in welke mate de voorziening moet worden aangevuld en het risicoprofiel moet worden bijgesteld.

Businesscase Parkeren

In het najaar van 2016 zijn twijfels ontstaan over de betrouwbaarheid en de slagkracht van ParkeerService. Dat heeft er toe geleid dat de samenwerkingsovereenkomst met ParkeerService is beëindigd. Voor de overgangperiode zijn maatregelen getroffen die de besparingen die in het kader van Agenda voor de Stad waren ingeboekt op basis van deze businesscase alsnog zullen realiseren. Voor de middellange termijn zijn wel aanvullende maatregelen nodig. Op dit moment beraden wij ons op de alternatieve invulling van de businesscase parkeren.

Toekomstige huisvesting

Als onlosmakelijk onderdeel van de gebiedsontwikkeling Spuiboulevard e.o. oriënteren we ons op onze toekomstige huisvesting. Als eerste stap in deze oriëntatie hebben we in de eerste helft van 2017 een huisvestingsconcept opgesteld. Voor meer informatie hierover verwijzen we naar het raadsvoorstel "Herontwikkeling Spuiboulevard e.o. / toekomstige huisvesting" d.d. 16 mei 2017.

Vanaf 2021 is circa € 1,8 miljoen¹² per jaar beschikbaar voor huisvesting en facilitaire zaken. Uit de voorlopige business case (onderdeel van de rapportage die als bijlage bij bovengenoemd raadsvoorstel is gevoegd) blijkt dat de toekomstige kosten in alle gevallen hoger zijn dan het beschikbare budget. Deze stijging wordt met name veroorzaakt doordat de kapitaalslasten in de huidige situatie beperkt zijn en nauwelijks rekening is gehouden met toekomstige reserveringen voor groot onderhoud.

Vanzelfsprekend gaan we de komende periode op zoek naar mogelijkheden om het verschil tussen het benodigde budget en beschikbare budget te beperken. Een definitieve business case voor onze toekomstige huisvesting leggen we in de loop van 2018 voor. Op dat moment maken we de kosten inzichtelijk, juist ook in relatie tot het effect dat de gebiedsontwikkeling Spuiboulevard e.o. heeft op de gemeentelijke begroting.

¹² Voor wat betreft de financiën hebben we in de Bestuursrapportage 2016 structureel € 210.000 ingeleverd op het budget voor huisvesting en facilitaire zaken. We hebben dit budget ingeleverd omdat we het de komende 3 tot 4 jaar niet nodig hebben. Daarbij hebben we de kanttekening gemaakt dat we verwachten het budget vanaf 2021 (het jaar waarin we onze toekomstige huisvesting in gebruik willen nemen) wel weer nodig hebben.

Vervanging brandweerkazerne Oranjepark

Het huidige kazernegebouw op het Oranjepark voldoet niet voor de huisvesting van de Brandweer en realisatie van de tweede uitrukpost. Het gebouw is te groot voor de Brandweer en is sterk verouderd. Installatietechnisch gezien is het gebouw zeer slecht. Om het gebouw nog voor langere tijd in gebruik te houden is een forse investering in het onderhoud van de installaties noodzakelijk. De staat van het gebouw en de gewijzigde eisen met betrekking tot huisvesting van de Brandweer maken een dergelijke investering niet rendabel. Voor het dekkingsgebied van de binnenstad is een vervangende tweede uitrukpost voor de Brandweer nabij de binnenstad noodzakelijk. Een deel van het huidige kazerneterrein komt beschikbaar voor herontwikkeling.

Op dit moment onderzoeken we welke andere invulling aan het gebied kan worden gegeven. De financiële implicaties van de herontwikkeling van de huidige brandweerkazerne kunnen op dit moment nog niet worden ingeschat.

Bijlage 1a: Totaaloverzicht beleidswensen KN2018

	UIT EXPLOITATIE				UIT ALGEMENE RESERVE				Totaal
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	
A Groot Onderhoud N3	0	0	0	0	100.000	0	0	0	100.000
B Hondenbeleid	26.000	26.000	0	0	0	0	0	0	0
C Programmeertafel openbare ruimte	0	0	0	0	60.000	0	0	0	60.000
D Reclamebeleid handhaving	25.000	25.000	25.000	25.000	0	0	0	0	0
E Stadion FC Dordt	0	0	0	0	1.700.000	0	0	0	1.700.000
F Mijlpalen 800 jaar Stad	0	0	0	0	100.000	250.000	670.000	0	1.020.000
G Merwedestraat-Oranjelaan	0	0	0	0	550.000	0	0	0	550.000
Totaal beleidswensen	51.000	51.000	25.000	25.000	2.510.000	250.000	670.000	0	3.430.000

Bijlage 1b: Formats beleidswensen Kadernota 2018

Titel beleidswens: Invullen lokale beleidsdoelen bij groot onderhoud N3
Portefeuillehouder(s): H. van der Linden

Omschrijving beleidswens

Het uitvoeren van verbeteringen aan de gemeentelijke infrastructuur langs de N3, gelijktijdig met het groot onderhoud van Rijkswaterstaat, verder RWS, die een bijdrage leveren aan beleidsdoelen op het gebied van bijvoorbeeld: de doorstroming van het gemotoriseerd verkeer, de doorstroming van het fietsverkeer, de verkeersveiligheid, de oversteekbaarheid, de beleving/sociale veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en de leefbaarheid (luchtkwaliteit, geluidhinder).

Toelichting beleidswens:

Aanleiding Groot onderhoud N3

In 2019 en 2020 gaat Rijkswaterstaat groot onderhoud aan de N3 uitvoeren. Hiervoor heeft Rijkswaterstaat € 60 miljoen beschikbaar. Hierbij zal het asfalt en de fundering volledig verwijderd worden. Omdat de weg er geheel uit moet, biedt dit kansen om:

- knelpunten op te lossen (bijvoorbeeld op kruispunten).
- werk-met-werk te maken (bijvoorbeeld bij viaducten of het gelijktijdig uitvoeren van werkzaamheden als er wegafzettingen zijn).
- de samenwerking met andere partijen aan te gaan (bijvoorbeeld: verkennen mogelijkheid provinciale subsidies).

RWS heeft de randvoorwaarde gesteld dat medio 2017 vast moet staan of de gemeente in 2019 en 2020 kan beschikken over uitvoeringsbudget. Alleen dan kan aansluitend met RWS (en regiopartners) een proces van nadere uitwerking gestart worden.

Op diverse plekken zijn verbeteringen gewenst

Momenteel wordt gewerkt aan een visie op verbeteringen aan de infrastructuur langs de N3. Uit een analyse blijkt dat er op meerdere plekken verbeteringen gewenst zijn. Deze verbeteringen hebben betrekking op zowel de aansluitingen van het onderliggend wegennet op de N3, als op de route langs de N3. Concreet gaat het om de volgende locaties:

1. de Papendrechtse brug.
2. de aansluiting Merwedestraat/Baanhoekweg/N3.
3. de aansluiting van het fietspad bij de Wantijdijk.
4. het fietspad op de Wantijbrug.
5. het fietspad (westzijde N3) tussen Merwedestraat en Noordendijk.
6. het fietspad (oostzijde N3) tussen Merwedestraat en Noordendijk.
7. de aansluiting Provincialeweg/N3.
8. de aansluiting Laan der VN/N3.
9. het fietspad op het viaduct ter hoogte van Galileilaan/station Dordrecht Zuid.
10. de aansluiting Copernicusweg/N3.
11. de aansluiting Kilweg/Laan van nieuwe Groenhove.

In bijlage 1 zijn de verbeterpunten weergegeven.

Uit analyse van de wegvakcapaciteiten en kruispuntcapaciteiten blijkt dat:

- Er op aansluitingen tussen het onderliggend wegennet en de N3 (locatie nummer 7, 8 en 10) in de toekomst problemen kunnen ontstaan met betrekking tot de doorstroming voor het gemotoriseerd verkeer.
- Er op plekken verbeteringen van de fietsinfrastructuur gewenst zijn. Het fietspad langs de N3 is één van de belangrijke fietsroutes in Dordrecht en wordt veel gebruikt door woon-werkverkeer en scholieren. In de door de raad vastgestelde "Fietsnota Dordt fietst verder!" is deze route dan ook als snelfietsroute benoemd. De route heeft echter niet overal de gewenste snelfietsroute-kwaliteit.
- Bovendien hebben bewoners al gevraagd of met het groot onderhoud van de N3 ook verbeteringen aan de fietsinfrastructuur langs de N3 kunnen worden uitgevoerd (als de overheid 'werk met werk' wil maken wordt dit als 'logisch' gezien).

Ook kan het budget ingezet worden voor:

- Geluidschermen ten behoeve van toekomstige woningbouw.
- Bewegwijzering waardoor bijvoorbeeld zowel op de N3 als op de toe leidende wegen wijknummers op de borden vervangen kunnen worden door wijknamen.
- Innovatieve geluidmaatregelen waarbij op de N3 proeven worden genomen met innovaties op het gebied van de geluidsbepaling.

Vervolg proces

De komende maanden wordt onderzocht welke locaties en maatregelen het meest kansrijk zijn voor een gelijktijdige uitvoering met het groot onderhoud. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar in hoeverre een maatregel maakbaar, betaalbaar en uitvoerbaar is in 2019/2020, maar ook in hoeverre een maatregel bijdraagt aan lokale beleidsdoelen. In 2017 worden in overleg met RWS de meest kansrijke locaties en projecten bepaald. Op basis van de nadere studie samen met RWS, wordt bij de begroting 2018 een investeringsvoorstel gedaan voor de concrete maatregelen.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Verkeer en Vervoer

Product (en nr.): 103 Hoofdinfrastructuur

Doelstelling:

- Optimaal benutten van de hoofdinfrastructuur
- Versterken van de positie van de fiets
- Verduurzamen van verkeer en vervoer

Omschrijving activiteiten

Op dit moment is er nog geen plan voor de uitvoering van maatregelen. Veel typen maatregelen zijn erg kostbaar.

Voor het gevraagde budget worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

1. Onderzoek in 2018 (€ 100.000):
 - a. Onderzoeken oplossingsrichtingen.
 - b. Bepalen voorkeursoplossing.
 - c. Uitwerken ontwerp.

Afweging ten behoeve van Begroting 2018

Uitvoering maatregel/maatregelen gelijktijdig met RWS in 2019 en 2020 is mogelijk, mits bij begroting 2018 een voorstel voor het uitvoeringsbudget wordt gehonoreerd.

Kostenindicatie belangrijkste maatregelen

1. Het aanpassen van bebording, vervangen wijknummers door passende namen zoals in delen van de stad al is gebeurd. RWS doet dit op N3 voor eigen rekening. Het op het gemeentelijk wegennet doorzetten van de aanpassing is dus wenselijk en kost € 50.000 tot maximaal € 75.000. Dit betreft aanpassen van bestaande bebording, dus geen areaalkosten.
2. Verbeteren grote kruispunten van de N3 met het gemeentelijke wegennet, waar duidelijke combinaties te maken zijn van verbetering van de doorstroming, verkeersveiligheid en fiets. Significante verbeteringen vragen het ontvlechten van fiets en autoverkeer door middel van maatregelen als een tunnel of ongelijkvloers kruisen en zijn daarmee kostbaar. De drie plekken waar de meeste winst is te bepalen zijn:
 - a. *Aansluiting Provinciale weg / N3*, ontvlechten door middel van tunnels waardoor de doorstroming voor auto, openbaar vervoer en fiets sterk verbetert. Kostenindicatie: € 7,5 miljoen
 - b. *Aansluiting Laan der VN / N3*, ongelijkvloerse afwikkeling, hierdoor wordt de verkeersveiligheid sterk verbeterd evenals de doorstroming. Kostenindicatie: € 11,5 miljoen
 - c. *Aansluiting Copernicusweg – N3*, fietsbrug, waardoor het autoverkeer en fietsverkeer ongelijkvloers kruist en de verkeersveiligheid sterk wordt vergroot. Kostenindicatie: € 2,5 miljoen

3. Geluidsmaatregelen in het gebied tussen de Copernicusweg en Kilweg ten behoeve van woningbouw ontwikkelingen vragen een budget van minimaal € 1.000.000,- (in geval van een geluidsscherm met nader te bepalen lengte). De exacte kosten zijn pas te berekenen wanneer een woningbouw programma en benodigde geluidsreductie is berekend. De geluidsschermen zijn in beheer bij RWS, en vragen derhalve om een eenmalige bijdrage aan RWS inclusief een eenmalige exploitatiebijdrage. De kosten zijn in een latere fase, al dan niet gedeeltelijk, mogelijk te verrekenen met de betreffende planontwikkeling.
4. De verbeteringen op de genoemde 3 aansluiting komen mogelijk in aanmerking voor cofinanciering in samenwerking met de Drechtsteden en provincie Zuid-Holland.

Financiële pijlpalen bij een investering

- Een investering in een gemeentelijk kunstwerk (zoals ongelijkvloerse aansluiting, brug of tunnel) kent een afschrijftermijn van 50 jaar voor een betonnen, stalen of composiet kunstwerk (nieuw uitgangspunt). Bij een investering van bijvoorbeeld € 2,5 miljoen in een kunstwerk betekent dit bij 3% rente dat de jaarlijkse kapitaallasten € 100.000 zijn. De jaarlijkse areaalkosten (beheer en onderhoud stadsbeheer) bij een kunstwerk zijn ongeveer 1%, in casu € 25.000. De precieze kosten hangen echter nauw samen met ontwerpkeuzes en materiaalkeuzes.
- Bij een investering in RWS infrastructuur zoals een geluidsscherm, wordt niet afgeschreven, maar is sprake van een eenmalige bijdrage op factuur. De kosten kunnen in dat geval niet worden uitgesmeerd over de tijd.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2018	2019	2020	≥2021
€ 100.000	€ 0	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

MOGELIJKE VERBETERPUNTEN BIJ GROOT ONDERHOUD N3 - 2019

Titel beleidswens: **Investeringsmaatregelen hondenbeleid**
Portefeuillehouder(s): **R.E.C. Reynvaan-Jansen**

Omschrijving beleidswens

De raad heeft op 28 maart 2017 het Hondenbeleid 2016-2020 gemeente Dordrecht definitief vastgesteld. Het hondenbeleid is op 15 april 2017 in werking getreden

In het raadsvoorstel bij het nieuwe hondenbeleid stelt het college de raad voor in te stemmen met een aantal investeringsmaatregelen, inclusief bijhorende kosten voor de uitvoering van het nieuwe hondenbeleid. Conform dit voorstel wordt voor deze investeringen nu een voorstel ter afweging bij de Kadernota 2018 ingediend. Het college wil de onderstaande investeringen gefaseerd uitvoeren in 2018 en 2019.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Leefbaarheid en Stedelijk Beheer

Product (en nr.): 050 Wegen

Doelstelling:

Inwoners zijn tevreden over het basisonderhoud in hun omgeving

- Het realiseren en beheren van hondenvoorzieningen die zijn afgestemd op het gebruik.
- Het aanpakken van overlastgevende en of gevaarlijke honden.
- Een afname van de schaalscore verloedering waar hondenpoep deel van uitmaakt.
- Een afname van het percentage inwoners dat veel overlast ervaart van hondenpoep.

Omschrijving activiteiten

De kern van het nieuwe hondenbeleid is dat honden in de bebouwde kom alleen los mogen in de aangewezen losloopgebieden en op hondenspeelvelden. Overal in de bebouwde kom, behalve in de losloopgebieden, moet ook de poep worden opgeruimd. De gevraagde middelen worden ingezet voor de volgende maatregelen

Aanleggen en onderhouden hondenspeelvelden in het centrum¹

Uitvoering 2018

Conform de wens van de raad wordt voorgesteld de hondenvoorzieningen in het centrumgebied uit te breiden. Binnen het project Schoolstraat wordt naar verwachting eind 2017 al een hondenspeelveld in gebruik genomen. Daarnaast willen we in 2018, in samenspraak met hondenbezitters en omwonenden nog één extra speelveld voor honden aanleggen in het centrumgebied.

Verwijderen hondentoiletten

Voor de uitvoering van het nieuwe beleid is het noodzakelijk een aantal investeringen naar voren (2017) te halen.

De hondentoiletten zijn inmiddels verwijderd en ingezaaid met gras. De hond mag op de voormalige hondentoiletten gewoon worden uitgelaten, maar moet wel worden aangelijnd en de poep moet worden opgeruimd. Het verwijderen van de van de voormalige hondentoiletten en uitlaatstroken kost € 17.500 wat we via de Bestuursrapportage 2017 in het jaarrekeningresultaat 2017 zullen meenemen.

Aanschaffen extra Afvalbakken

Uitvoering 2018 en 2019

Omdat de uitlaatstroken en hondentoiletten vervallen als aparte voorziening zijn over de gehele stad extra afvalbakken nodig. Hiermee wordt voorkomen dat rond de voormalige uitlaatstroken en hondentoiletten extra overlast van hondenpoep ontstaat. Daarnaast wordt opnieuw kritisch gekeken naar de locaties van afvalbakken in de directe nabijheid van de hondenuitlaatvoorzieningen.

¹ Dit is exclusief de kosten voor de aanleg van het geplande speelveld in de Schoolstraat. Deze kosten komen ten laste van het project Schoolstraat.

Verwijderen hondendispensers (uitgifte hondenpoepzakjes)

Uitvoering 2018

In Dordrecht is in het verleden een proef gedaan met de aanschaf van 22 hondenpoepzakjes dispensers. Er is een aantal dispensers geplaatst in parken met een boven stedelijke functie zoals het Weizigtpark en het Wantijpark. De overige dispensers zijn verspreid over de wijken.

De ervaring leert dat de dispensers niet vandalismeproof zijn en dat de voordelen niet opwegen tegen de hoge kosten van aanschaf, vervanging en vooral onderhoud. De dispensers worden daarom niet meer vervangen. Hondenbezitters geven daarbij ook aan dat ze het prettig vinden de vrijheid te hebben om zelf ruimmiddelen te kiezen en aan te schaffen en dat deze volop en voordelig te verkrijgen zijn.

Verwijderen bebording uitlaatstroken

Door de herinvoering van de opruimplicht zijn de 45 uitlaatstroken (bruine borden) vervallen als aparte voorziening.

De hond mag op de voormalige uitlaatstroken gewoon worden uitgelaten, maar deze moet wel worden aangeliend en de poep moet worden opgeruimd.

Alle borden zijn inmiddels verwijderd.

Het is nog niet goed in te schatten of en zo ja welke besparingen het verwijderen van de hondentoiletten, de bebording en de dispensers op termijn gaat opleveren voor de beheer- en onderhoudskosten van deze voorzieningen. Zeker het eerste jaar na de verwijdering zal het beheer en onderhoud nog op het huidige hoge niveau moeten plaatsvinden omdat hondeneigenaren nog moeten wennen aan de nieuwe situatie. Wij zullen uw raad hierbij een volgende herijking van het hondenbeleid over informeren.

Financiële informatie**I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):**

2018	2019	2020	≥2021
€ 26.000	€ 26.000	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)*Investeringsbedrag*

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Voorbereiding Programmeertafel Openbare Ruimte
Portefeuillehouder(s): R.E.C. Reynvaan-Jansen, P.H. Sleeking en H. van der Linden

Omschrijving beleidswens

De wens is om te komen tot een integraal stadsprogramma voor de openbare ruimte, waardoor de werkzaamheden in de openbare ruimte zo optimaal mogelijk worden georganiseerd. Naast de voordelen die een integrale planning voor de bedrijfsvoering met zich mee brengt levert het ook een beperking op aan overlast die burgers ondervinden als de gemeente werkt aan de openbare ruimte. Om tot een dergelijk programma te komen is een proces nodig (de zogenaamde programmeertafel) en is de doorontwikkeling van een ondersteunend informatiesysteem nodig (de zogenaamde MIP-tool). Om dit te realiseren is een budget nodig van € 60.000.

De te ontwikkelen programmeertafel openbare ruimte sluit aan bij de organisatieontwikkeling die naar 2018 is ingezet. Je zou de programmeertafel kunnen omschrijven als één van de opgaven, namelijk die voor de openbare ruimte. Het doel is daarom ook om de programmeertafel te integreren en een duidelijke plek te geven in de nieuwe organisatie(ontwikkeling).

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Leefbaarheid en Stedelijk Beheer, Verkeer en Vervoer en Ruimtelijke Ordening en Wonen.

Product (en nr.): Wegen (50)

Doelstelling:

Programmakaart Leefbaarheid en Stedelijk beheer

- Onderhoud wordt zo efficiënt mogelijk uitgevoerd.

Programmakaart Verkeer en Vervoer

- Optimaal benutten van de hoofdinfrastructuur

Programmakaart Ruimtelijke Ordening en Wonen

- Duurzame en toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling

Omschrijving activiteiten

Wat willen we doen

De gemeente vormt het meerjarenonderhoudsprogramma (de zogenaamde MOP) om tot een zogenaamde MIP, een meerjareninvesteringsprogramma. In de MOP zijn onderhoudsprojecten zoveel mogelijk aan elkaar gekoppeld. In de MIP worden daaraan toegevoegd de andere ruimtelijke investeringen en (beleids)wensen, zowel binnen als buiten de organisatie (ook van burgers). Uiteraard gebeurde dat tot op heden op onderdelen ook, maar niet structureel en integraal en ook was er geen duidelijke plek waar keuzes gemaakt worden over wat wél of niet te doen. Voor burgers leidt dit tot een beperking aan overlast van werkzaamheden in de openbare ruimte. Daar waar het nu nog voor komt dat in een bepaald gebied op verschillende momenten, binnen een relatief korte periode, aan de openbare ruimte wordt gewerkt, wordt dat met deze werkwijze beperkt tot 1 x. In de praktijk betekent dit dat wordt voorkomen dat de ene maand de weg open ligt voor riolering en de volgende maand de weg dicht is vanwege een naastgelegen bouwproject.

Wat hebben we daarvoor nodig

Om tot een integraal stadsprogramma voor de openbare ruimte te komen zijn twee zaken nodig. Enerzijds dient een proces ingericht te worden om keuzes te maken en anderzijds een informatiesysteem dat daarbij ondersteunend is.

Programmeertafel

Voor het maken van een integraal stadsprogramma is het noodzakelijk om een proces te ontwikkelen waarin keuzes worden gemaakt. De keuzes rond de te realiseren projecten, de verhouding met de begroting, de rol van het college en de raad en dergelijke. Dit proces wordt nader uitgewerkt voor de

programmeertafel openbare ruimte. De programmeertafel wordt begeleid door een programmamanager die een Meerjaren Investeringsprogramma en een jaarplan openbare ruimte oplevert. Het programmeringsproces dient nader uitgewerkt te worden, maar ziet er op hoofdlijnen als volgt uit.

Vanuit alle disciplines wordt input geleverd op basis waarvan aan de programmeertafel keuzes voor een integraal programma worden gemaakt. Bij de input vanuit de disciplines moet je denken aan:

- Programma SBH: Inspectieresultaten en de daaruit voortkomende onderhoudsmaatregelen.
- Programma SO: Grote ontwikkel projecten.
- Programma MO: Fysieke aanpassingen die bijdragen aan de maatschappelijke opgaven.
- Vigerend beleid: Welke eisen en wensen zijn er op basis van vastgesteld beleid.
- Programma's en opgaven: De opgaven, zoals vastgelegd in de nieuwe organisatie.

In eerste instantie beperkt de informatie zich tot interne zaken. Echter, zo snel als mogelijk, worden hierbij ook externe partijen (waaronder ook burgers en bedrijven) en hun plannen en wensen betrokken.

MIP-tool

Op dit moment is er onvoldoende overzicht van het totaal aan onderhoud, investeringen en andere wensen in de fysieke ruimte van Dordrecht. De informatie is versnipperd binnen de gemeentelijke organisatie aanwezig. De afgelopen tijd is gewerkt aan een demo van de MIP-tool. Dit is een informatiesysteem dat ruimtelijke ingrepen in beeld brengt, (mee-)koppelkansen inzichtelijk maakt, besluitvorming vergemakkelijkt en tot samenwerking uitnodigt. Naast het bij elkaar brengen van de informatie moet het ook actueel blijven. Dit moet ook onderdeel zijn van de MIP-tool en het bijbehorende proces.

Om de MIP-tool verder te ontwikkelen en uitbouwen is tijd en capaciteit nodig van een professional op het gebied van GIS-systemen. Daarnaast moet hierbij rekening worden gehouden met het aanschaffen van licenties.

Budget

Het gevraagd budget is € 60.000. Dit is nodig om de MIP-tool te ontwikkelen. De basis moet worden ontwikkeld waarin alle opgehaalde informatie ingevoegd en gepresenteerd kan worden. Dit is specialistisch en arbeidsintensief werk dat binnen de organisatie niet beschikbaar is. Binnen de organisatie is wel voldoende kennis geborgd om te werken met de MIP-tool als die eenmaal is ontwikkeld en geïmplementeerd.

Daarnaast is de inzet van een projectleider nodig om het proces te organiseren en uit te werken ter voorbereiding op de implementatie in de organisatie. Naast het op te stellen proces is tijd en energie nodig om alle benodigde informatie binnen en buiten de organisatie te inventariseren en op te halen. Voor deze inzet doen we geen claim, maar dat wordt intern opgelost.

Ontwikkelingen en risico's

De programmeertafel is een manier om het onderhoud, de investeringsprojecten en andere (beleids)wensen van de gemeente Dordrecht én van derden beter op elkaar af te stemmen en elkaar te versterken. De organisatie ontwikkeling biedt een mooie mogelijkheid om de programmeertafel in de nieuwe organisatie in te bedden. Daar zit ook meteen het risico, de nieuwe organisatie kan ook tot gevolg hebben dat er onvoldoende ruimte en aandacht is om de programmeertafel op een goede manier te integreren.

Wat als we niets doen

Als we niets doen dan stagneert de doorontwikkeling voor wat betreft de (interne) samenwerking en efficiënt werken. De noodzakelijke vervolgstappen om tot meer integrale (en op die wijze afgewogen) projecten te komen worden dan niet of minder snel gezet.

Financiële informatie**I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):**

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)*Investeringsbedrag*

2018	2019	2020	≥2021
€ 60.000	€ 0	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Ev. aanvullende toelichting:

Met dit budget wordt de programmeertafel ontwikkeld en ingevoerd als goed functionerend onderdeel binnen de (nieuwe) organisatie. Eventuele structurele of aanvullende kosten worden bepaald als de definitieve structuur en processen helder zijn. Op dit moment is daar nog geen indicatie van te geven.

Titel beleidswens: Handhaving handelsreclame (op particulier terrein)
Portefeuillehouder(s): R.E.C. Reynvaan-Jansen en P.H. Sleeking

Omschrijving beleidswens

Het reclamebeleid van Dordrecht wordt in 2017 aangepast. Eén van de aanpassingen hierbij is het stellen van regels voor handelsreclame op particulier terrein zichtbaar vanuit de openbare ruimte. Dit onderdeel is namelijk een lacune in het huidige reclamebeleid en leidt in de praktijk tot ongewenste situaties (LED-schermen zijn daarvan de meest zichtbare voorbeelden). Het voorstel is dit te regelen d.m.v. een vergunningstelsel waarbij wij controle uitvoeren op het naleven van die regels. Dit voorstel vergt extra capaciteit (uit te voeren door de Omgevingsdienst ZHZ). De begrote inzet vergt jaarlijks een bedrag van ca € 40.000 per jaar, waarvan ca € 15.000 wordt gedekt door (leges)inkomsten. De netto-claim is daarmee € 25.000.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Leefbaarheid en Stedelijk Beheer
Product (en nr.): 53, Verkeersmeubilair
Doelstelling: Inwoners en ondernemers hebben een actieve rol bij het in stand houden van de openbare ruimte

Omschrijving activiteiten

Doelstelling

We streven naar een situatie waarbij wij willen voorkomen dat er hinderlijke, gevaarlijke of ontsierende handelsreclame wordt gemaakt zichtbaar vanuit de openbare ruimte.

Wat willen we doen?

In de APV wordt een artikel (4:14) opgenomen inhoudende een verbod op het voeren van hinderlijke, gevaarlijke of ontsierende handelsreclame zonder omgevingsvergunning, met een vrijstelling voor nader aan te duiden reclame-uitingen (voor minder storende uitingen binnen te stellen regels). Vergunningverlening en handhaving worden ondergebracht bij de Omgevingsdienst ZHZ. Ook de beleidsregels voor reclame uit de Welstandsnota worden aangepast, want er zijn nu onvoldoende kaders om ongewenste reclame-uitingen tegen te gaan.

Wat is het probleem?

De laatste jaren komen er in toenemende mate ongewenste reclamesituaties in Dordrecht die vooral veroorzaakt wordt door de digitale reclame. Die vorm creëert mogelijkheden om (veel) meer reclame te maken op particulier terrein dan het oorspronkelijk doel (naamsbekenheid voor het bedrijf). Dat brengt ongewenste situaties met zich mee, zoals verloedering van de openbare ruimte, vaak te felle verlichting (veroorzaakt overlast voor verkeer en bewoners) en ongewenste, concurrerende reclame. De Wabo regelt wel het fysieke deel maar biedt te weinig kaders om de reclameboodschappen ('handelsreclame') op de borden en schermen reguleren. Voorbeelden van lopende rechtszaken en geschillen zijn: reclamemast van fa. Van Keef en Trust langs de A-16, reclamescherm Van der Wees, reclame bij caravanstallingen langs de A16, digitale schermen bij makelaars en gevelreclame van de Media Markt.

Wat hebben we daar voor nodig?

Extra financiële middelen voor de capaciteit voor vergunningverlening en handhaving voor handelsreclame en aanpassing van de voorwaarden. Op basis van aanvragen van de afgelopen drie jaar betreft dit jaarlijks ca. 75 vergunningzaken per jaar. Voor de handelsreclame (de reclameboodschap) is een extra toets nodig en dit vergt ca 3 uur per zaak, totaal per jaar 225 uur. In de aanvragen voor een omgevingsvergunning wordt reclame dan een extra te toetsen onderdeel, naast bijvoorbeeld bouwen. Voor dit extra onderdeel willen wij leges vragen. De doelstelling is om het vergunning-onderdeel zo veel als mogelijk kostendekkend in te voeren. Gelijktijdig volgt dan een voorstel voor het wijzigen van de legesverordening.

Qua handhaving verwachten wij ca. 15 handhavingzaken (á 15 uur per zaak) per jaar, dit vergt ca 225 uur per jaar.

Beide processen samen vergen ca. 450 uur per jaar, dit is ca € 40.000 per jaar. Hiervan wordt ca € 15.000 gedekt uit de legesinkomsten waardoor de netto claim per € 25.000 per jaar (structureel) is. Binnen het huidige (reclamebudget)budget is geen financiële geen ruimte. De inkomsten uit reclame-exploitatie in de openbare ruimte staan de laatste jaren onder druk door minder gunstige verdienmodellen en een gewijzigde strategie van reclamevoerders (landelijke bedrijven maken gebruik van andere media/communicatievormen).

Wat als we niets doen?

Als er geen budget beschikbaar komt, kunnen we dit onderdeel van het aangepaste reclamebeleid (komt medio 2017 naar de raad) niet uitvoeren en ook niet (adequaat) handhavend optreden tegen ongewenste reclame-uitingen (die niet in strijd zijn met regels voor bouw en gebruik).

Alternatief?

Een alternatief is het stellen van algemene of 'beleidsregels', waar iedereen zich aan moet houden. Punt daarbij is dat dit extra capaciteit (communicatie, inspectie en handhaving van o.a. OZHZ) vergt. Geen vergunningstelsel voor reclame betekent dat we maar heel beperkt grip hebben op het toenemende aantal ongewenste reclamesituaties. Ook de zaken die we wel kunnen aanpakken kosten geld. De Omgevingsdienst heeft nauwelijks budget voor dergelijke gemeentelijke wensen.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

Jaar	2018	2019	2020	≥2021
Kosten	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
Dekking door leges	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Netto claim	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel knelpunt: Stadion FC Dordrecht
Portefeuillehouder(s): R.E.C. Reynvaan-Jansen

Omschrijving beleidswens

FC Dordrecht werkt met inachtneming van de in 2013 afgeven gemeentelijke kaders hernieuwd aan plannen voor een vernieuwd stadion. Het college heeft bij het vaststellen van de kaders de raad in 2013 voorgesteld om eenmalig de omgevingsgerelateerde zaken van een stadionontwikkeling te financieren. Deze bedragen indicatief en maximaal € 1,7 miljoen. De raad heeft geen besluit genomen op het voorstel. FC Dordrecht roept bij de hernieuwde planvorming het collegebesluit in herinnering en ziet de infrastructurele steun als voorwaarde voor het laten slagen van hun plannen.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Economie, sport en cultuur

Product (en nr.): 156

Doelstelling: Verbeteren van de sportinfrastructuur, stimuleren van sportdeelname en vergroten van de (maatschappelijke) functie van sport.

Omschrijving activiteiten

De gemeente erkent de positie van FC Dordrecht in de stad en wil vanuit de gemeentelijke rol zorgen voor letterlijk en figuurlijk een goede aansluiting op de stad en een brede toegankelijkheid voor de Dordtenaren.

Een eenmalige bijdrage in de vorm van financiering van omgevingsgerelateerde zaken van een stadionontwikkeling passen bij de gemeentelijke rol van "mede mogelijk maker" en dienen een breder belang. Bij omgevingsgerelateerde zaken als een goede ontsluiting, inrichting van de openbare ruimte en parkeergelegenheid zijn immers alle gebruikers en bezoekers van het sportpark gebaat. Zeker nu een verplaatsing van OMC naar het sportpark aan de orde is. Daarnaast kan met een rol in de voorbereiding en de omgeving invulling worden gegeven aan andere (gemeentelijke) doelstellingen in het kader van bijvoorbeeld de Stedelijke Ecologische Structuur.

Beheer en onderhoud van met name de parkeergelegenheid is afhankelijk van het gebruik van dit terrein en afspraken hieromtrent. In de huidige situatie beheert FC Dordrecht het parkeerterrein. Vooralsnog zijn geen beheerlasten begroot.

In separate besluitvorming worden de stadionplannen nader geschetst aan college en raad.

Financiële informatie**I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):**

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Vooralsnog zijn geen beheerlasten (voor areaaluitbreiding) opgenomen.

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)*Investeringsbedrag*

2018	2019	2020	≥2021
€ 1.700.000	€ 0	€ 0	€ 0

Dit bedrag bestaat uit parkeerterrein, ontsluiting, groen en aansluitingen nutsvoorzieningen, waarvan een deel met een omvang van indicatief ca. € 1.300.000 (parkeerterrein en ontsluiting) moet worden geactiveerd (maatschappelijk nut).

Kapitaallasten als gevolg van een deel van deze investering, namelijk ad. € 1,3 miljoen

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 87.380	€ 87.380	€ 87.380

Titel beleidswens: Mijlpaal 2020-800 jaar stad – Dordrecht Eerste Stad van Holland
Portefeuillehouder(s): P.H. Sleeking

<p>Omschrijving beleidswens Mijlpaal 2020 – 800 jaar stad Dordrecht Eerste Stad van Holland – (co)financiering uitvoering.</p>
<p>Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?</p> <p>Programmakaart: Economie, Sport en Cultuur Product (en nr.): 092 Levendige Binnenstad Doelstelling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vergroten van de culturele aantrekkelijkheid. • Samenhangende programmering van de stad. • Meer bezoekers aan de stad. • Bijdrage aan een betere positionering van de stad. • Levendigere binnenstad. <p>Volgens het programma Levendige Binnenstad is er behoefte aan evenementen met een nationale uitstraling die aansluiten bij de historische, staatkundige en religieuze rol van Dordrecht. Deze mijlpalen, zoals Calvijn, 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden, Beeldenstorm en 400 jaar Dordtse Synode, vormen de verbinding en geven richting aan de stedelijke programmering in bepaalde periodes, geven de stad een nog sterker profiel en maakt de stad aantrekkelijker voor bezoekers. Het was de opmaat naar 2020 – 800 jaar Stad.</p>
<p>Omschrijving activiteiten Een volksfeest</p> <p>In 2020 is er alle aanleiding om met alle trots de verjaardag van onze stad te vieren met een aansprekende hedendaagse en eigenzinnige programmering. Iedereen is daarbij welkom: burgers, verenigingen, platforms, bedrijfsleven, middenstand en horeca. Maar ook onze musea, podia, bibliotheek en lokale media. Iedereen die wil en kan, mag bijdragen.</p> <p>Door de geschiedenis heen heeft de stad vele hoogtepunten gekend waar we als inwoners trots op kunnen zijn. In 2020 is het bijvoorbeeld 400 jaar geleden dat de beroemde Dordtse schilder Aelbert Cuyp werd geboren. Alle grote zonen en dochters van de stad, al de prachtige verhalen kunnen inspireren om programma's te maken in dat jaar. De mooiste worden geselecteerd en gehonoreerd.</p> <p>Dordrecht is in 2020 jaar de levendigste stad van Holland waar de bewoners trots zijn en waar gezelligheid heerst. Daar is muziek, wordt gedanst, gegeten en gedronken. En geen feest zonder handel: er zijn (vrij-) markten, er kan gekocht worden, geruild of weggegeven.</p> <p>Het hele jaar door jarig</p> <p>Wij leggen op een eigentijdse wijzen uit waarom we 800 jaar Dordrechts stadsrecht vieren, wat betekent dat voor nu maar ook hoe zag het er toen uit. Twee grote publiekstentoonstellingen trekken bezoekers van verre. We tonen onze geschiedenis en ontwikkeling op onze mooiste locaties zoals Dordrechts Museum, Hof van Nederland, Grote Kerk en Energiehuis. Er is een tijdelijk museum van voorwerpen die een verhaal dragen, voorwerpen die door de inwoners zelf zijn ingebracht. Er zijn geleide stadswandelingen met bijzondere verhalen, themaroutes die de bezoeker door de stad gidsen langs de historische, de spannende of mooiste plekken. Er zijn congressen en symposia die een relatie hebben met 800 jaar ontwikkeling van de stad. Alle bestaande evenementen leggen een relatie met het thema.</p> <p>Tiendaags festival</p> <p>Dordrecht nodigt Dordtenaren en mensen met Dordtse wortels in Nederland en daarbuiten uit om naar Dordt te komen. In de zomervakantie is Dordrecht gaststad en laat zich twee weekenden van zijn beste kant zien. De binnenstad bruist tien dagen lang op ongekende wijze. Het is de kern van een jaar feest.</p>

Bij een verjaardag hoort versieren. Waar ligt de mooiste straat in de wijk, of de mooist versierde in het centrum? En wat is een verjaardag zonder diner. In de langste straat van de Hollandse steden staat de langste verjaardagstafel. Voor iedereen is plek. De grootse taart ter wereld op het Scheffersplein wordt aangesneden. Het 'lang zal je leven' gaat over in een sing along met volksmuziek.

Er zijn bbq's in de parken, een culinair festival geïnspireerd door het oudste kookboek van Nederland, van een Dordtse arts uit de 17de eeuw. Er zijn rondvaarten, bals op boten, cruises naar de Biesbosch, en dobberend kan je dineren op het Drierivierenpunt. En elk weekend wordt afgesloten met een groots vuurwerk.

Er zijn evenementen in de wijken en op de sportvelden, in de straten of in de havens op het water; wedstrijden met de regiogemeenten. Scholen en verenigingen laten zich inspireren door de historie, en kleuren het centrum. Een reuzenrad markeert het middelpunt van festiviteiten.

Alle andere Hollandse steden zijn uitgenodigd. Zij vormen als het ware de familie van door burgers gebouwde steden; uniek in de geschiedenis. Onze zustersteden, mogen niet ontbreken. Zij zijn speciaal uitgenodigd het feest mee te vieren.

Blijvende herinnering

Op het Drierivierenpunt verschijnt een gedenkteken als blijvend aandenken aan dit feest en als symbolische verbinding naar een toekomst met de Drechtsteden.

De mijlpaal wordt in 2021 direct opgevolgd door 600 jaar St. Elisabethsvloed met onder andere de thema's water, waterveiligheid en Biesbosch – Nationaal Park van Wereldklasse.

Budget

Voor de programmering, uitvoering en marketing van de mijlpaal 800 jaar Stad is het symbolische bedrag van € 1.020.000 aan materiële kosten, als matchingsgeld voor initiatieven uit de stad en het faciliteren van initiatieven van buiten de stad gewenst. Om een dergelijk feest, daarbij lerend van de huidige mijlpalen, goed te kunnen organiseren, dienen we de eerste stappen in 2018 te zetten.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2018	2019	2020	≥2021
€ 100.000	€ 250.000	€ 670.000	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2018	2019	2020	≥2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0